

سه‌رده می گوئین - ۴

حەزرەتی عوسمان

پەزای خوای لیبیت

پوچی دەمیره‌ل

منندی اقرأ التقالی

www.iqra.ahlamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

-----
www.iqra.aflamontada.com

سه‌رده‌می گولین -۴-

حه‌زره‌تی

عوسمان

ره‌زای خوی لیبیت

روحی ده‌میره‌ل

ناوهرۆك

خه ونى به ديهاتوو

۱

۶ نه شكه نجه

فشارى دايك

۱۰

۱۴ كوچ

۱۸

مزگه‌وته
بچووکه‌که

۲۱

بیری
پوممه

۲۶

زری بو
فروشتن

۲۹

دیاری

خۆزگه پى
خواستن

۳۳

گهردن نازادى ۳۵

فمونهى بالاي
ئابروو

۳۸

۴۱

مژدهى
بههشتى
پيندهن

له شكري
سهخت

٤٤

له رزینی
چيای ئوحود

٤٨

نوينه ر

٥٠

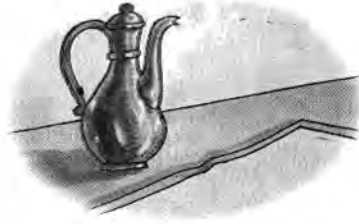

٥٤

پر قازانجترین
بازرگانی

خاكتى ۵۹

پیره میردی ۶۱
رۆحسوک

به خشین ۶۴

زۆرکردنی ۶۷
قورئان

نامہ ۷۰

من شہ ہیدم ۸۰

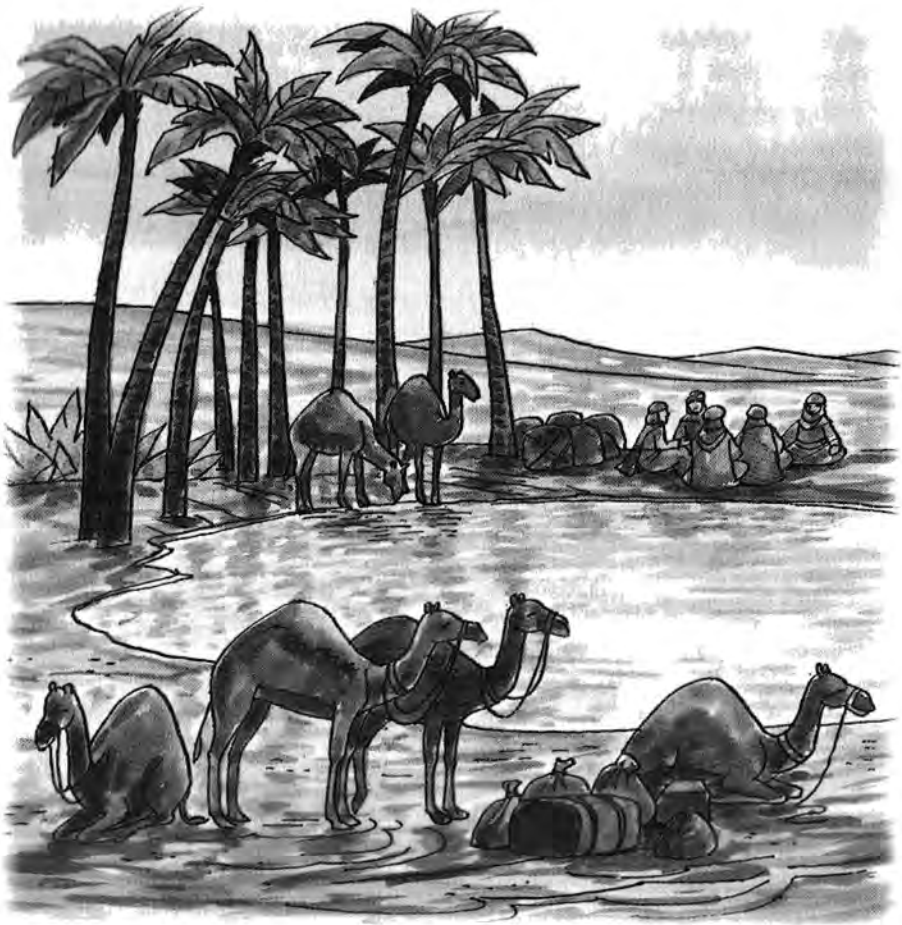

شہ پرکردن؟

ہہ رگیز
پرینادہم ۸۴

پرۆزی
پتکشاد بوونہ وہ ۸۸

خهونی به دیهاتوو

کاروانیکی دوور و درېژ هیندی هیندی له بیاباندا ریڼی ده کرد. باری
وشره کان پر بوو لهو کالایانهی له شامهوه هینرا بوون.

کاروانچییه کان له ترس و دلّه پوکیدا بوون. له بهر نه وهی دز و
چهرده لهو ناوهدا به نارزه زوی خوځیان ده سورانه وه، همر بویه ریڼگاکان

هیچ نارام نه بوون و مەترسیدار بوون. لەو بیابانەدا پیاو کوشتن و کاروان برپین وەکو ئاو خواردنەوهی لێهاتبوو. سەرۆکی کاروانچییه کان هاواری کرد:

- راوهستن! وشتره کان ته واو ماندوو بوون. با ماوهیهك لێره دا پشوو بدەین، پاشان بەردەوام دەبین. دەی خێرا باره کانتان داگرن.

یەكسەر هەموو كەوتنە جۆلە و چون بەلای وشتره كانه وه. وشتره کان چۆکیان دادا و باره کان داگیران. نیتەر کاروانچییه کانیش چۆنه قەدپالێکه وه و پالێان لێدایه وه. چەند کەسیکیان بوونە ئێشکگر و ئەوانی تریش نوقمی خەو بوون.

یەکیك له کاروانچییه کان که پیاویکی سی و چوار سألە ی سەر و ریش پر بوو، چاویکی بە کاروانه که دا گێرا. ئەم کاروانچییه حەزرەتی عوسمان (رەزای خۆی لیبیت) بوو. تەنانەت گەر بە تەنیاش بووایه، ئەوا هەمیشە بزە لەسەر لیوی بوو. نیتەر کاتیك ئەم پیاوه دەم بەخەندەیه بینی و ئێشکگره کان شوینی خۆیان گرتوو و دامەزران، ئەمیش چاوه کانی لێکنا و لەتاو ماندویتی ئەوهندە ی نەبرد خەوی لێکهوت.

لەو ماوه کورتە ی که تیبدا سەر خەویکی شکاند، لە خەونیدا پیاویکی بینی که بەناو کاروانه که یاندا هاتوچۆی دەکرد. نیتەر کاتیك ئەم پیاوه حەزرەتی عوسمانی دەبینیت، بەرەو ئەو هەنگاو دەنیت و پر بە قورگی خۆی هاوار دەکات: "ئە ی خەوتوان هەستن! وا ئەحمەد لە مەککه پێغه مبه رایه تی خۆی راگه یاند."

حەزرەتی عوسمان بەشلەژاوییەو لەخەو راپەڕی. یەك دوو جار چاوەکانی تروکاند و تەماشایەکی دەوروپەری خۆی کرد. ئەو ناوێجگار کەش و مات بوو. و شترەکانیش بوخۆیان کاوژیان دەکرد و پاسەوانەکانیش هێشتا لە نیشکگرتندا بوون. ھاوڕێکانیشی لە شیرینەیی خەودا بوون. حەزرەتی عوسمان ھەر بیری لە خەونەکی دەکردەو و وێنەی ئە پیاوێ لە خەونەکیدا بینیوی لە پیشچاوی لا نەدەچوو. دەپوت باشە دەبێت ئەحمەد کێی بێت؟

پاش ماوێەك کاروانەكە سەرلەنوێ کەوتەو پێی. لەکوۆتاییدا گەشتنە مەكە و شەمەكەکانیان داگرت و دەستیان کرد بە فرۆشتنی. لەماوێەکی کەمدا ھەموو بارەکانیان فرۆشت.

حەزرەتی عوسمان بەدەم بێرکردنەو لە خەونەکیەو دەستی کرد بە گەران. بەلای کەعبەدا تێپەری و بو ماوێەك بە قوولی پوانییە خەلکی ئەو ناوێ. بینی وا لە حەوشەیی کەعبەدا ھەندێ بتی لێیە و خەلکە کەش خەریکی بت پەرستین.

حەزرەتی عوسمان (پەزای خوای لیبیت) ویستی بپروات بو شونینکی تر. بەلام لەو کاتەدا یەکیک دەستی خستە سەرشانێ. ھەربۆیە چاوی لەسەر بتەکان لادا و پرووی کردە خاوەنی دەستەكە. ئەوێ حەزرەتی ئەبویەك بوو، ھاوڕێی نزیك و خۆشەویستی.

ئەوێ نەدەبوو کە حەزرەتی ئەبویەكیش (پەزای خوای لیبیت) موسولمان ببوو. ھەر بۆیە، یەكە یەكە ھەموو ھاوڕێی نزیكەکانی خۆی بەسەر دەکردەو و باسی ئیسلامی بو دەکردن. ئەوێ بو لەگەڵ حەزرەتی عوسماندا ماوێەك بێ ئەوێ ھێچ بلێن تەماشای

یەكتىريان دەكرد. پاشان ئەم دوو ھاورپىيە دەربارەى بتەكان و بت پەرستى، كەوتنە گەتوگۆ. قسە ھات و رۆيشت تا گەيشتنە سەر بابەتى ئەوہى چۆن مرۆفەكان بتوانن بە ئاسوودەيى بگەن؟!

بۆيە ھەزرەتى ئەبويەكرىش ئەم دەرفەتەى قۆستەوہ و باسى پىغەمبەرى خواى بۆكرد و داواى لىكرد كە پىكەوہ بچن بۆ لای.

دەى خۆ ھەزرەتى عوسمان پىغەمبەرى ناسراو بە "الأمین"ى زۆر باش دەناسى. ھاوشىئەى ھەموو خەلىكى، ئەويش پىغەمبەرى خواى خۆش دەويست و رىزى لىدەگرت.

ئەم دوو ھاورپىيە پىكەوہ چوونە خزمەتى پىغەمبەر ﷺ، پىغەمبەرىش بەروويەكى گەشەوہ پىشوازی لىكردن. پاش حال و ئەحوال پرسین، سەرورەمان دەستى كرد بە وتە شىرىنەكانى:

- ئەى عوسمان، تۆ داواى ئەو بەھەشتە بكە كە خواى گەورە پەيمانى داوہ. منىش وەك رابەرىك لەم رىيەدا بۆ تۆ و گشت مرۆفایەتى نىردراوم. بزانه كە ھىچ خوايەك نىە جگە لە "اللہ".

ھەستىكى نامۆ سەرتاپاى ھەزرەتى عوسمانى داگرتەوہ. بۆيە بەشلەژاوى گوئى بۆ پىغەمبەرەمان راگرتبوو. ھەر وشەيەك لە زارى پىغەمبەرى خوا دەھاتە دەروہ دلى ئەمىشى دەھىنايە جۆش. پىغەمبەرى نازىز ﷺ بە دوور و درىزى جوانىيەكانى ئىسلامى بۆ شىكردەوہ. پاشان چاوى برپە نىئو چاوانى ھەزرەتى عوسمان و ئەم ئايەتەى خويىندەوہ:

”رُزِقَ وَ رُوِّزِيتَانِ وَ ئەو شتانەش كە پەيمانتان پىدراوہ ھەموو لە

ئاسمانن.“

ئەم ئايەتە موچپكەى بە گىيانى ھەزرىتى عوسماندا ھىنا، ئىتىر
ھەر لەوئىدا ئىمانى ھىنا و موسولمان بوو.

وہك ئەوہ وابوو سەرلەنوى لەدايك بوويىتەوہ. رۆحى لەوئىدا بالى
گرتبوو. كاتىك لای پىغەمبەرى نازدارى جىھىشت، واھەستى دەکرد
كە دوو بالى ھەيە و بە ئاماندا دەفرىت، ئەك پى بەزەويدا دەئىت.

* * *

نەشكەنچە

حەكەم كە دەكاتە مامى حەزرەتى عوسمان (پەزای خۆى لىبىت)، ھەر ئەوئەندەى ھەوالى موسولمان بوونى برازاكەسى بىست، چوو بە دوايدا. حەكەم ھەرگىز ۋە كوئەو پۇژە تورە ئەبوو بوو. ئەو

بوو له کۆتاييدا دۆزىيهوه. سهرهتا ويستى تورپهيه كهى بشارتتهوه.
بۆيه به شيوازيكى لهسهرخۆ وتى:

- برازاي خۆشهويستم، وهكو بيستومه دهلين چوويتهته سهر
دينى موحمهد ﷺ، نايا ئەمه راسته؟

ههزرهتى عوسمان (پرهزاي خواي ليبيت) ههواله كهى پشترپاست
كردهوه و ههموو شتيكى بۆ مامى باسكرد. ههكهه بهم ههواله
ئهوهنده پهشوكا بوو، له تاوا نهيدهزاني چيبكات. بۆيه سهرهتا به
پنكهينهوه قسهى كرد و وتى:

- سهيركه عوسمان، خۆت دهزانيت چهنده تۆم خۆشدهويت و
ههرگيز له گهڵ كورپه كاندا جياوازيم نه كرددويت. بهلام دهههويت
پيت بلنم كه ئەم كارەت تهواو زويرى كردم. ئيستا چى به خزمه كانمان
بليين؟ چۆن روومان پيت خۆمانيان پيشان بدهين؟

ههكهه تا پي دهكرا به شيوازيكى نهرم قسهى دهكرد. مهبهستيشى
پاشگهز كردهوهى عوسمانى برازاي بوو لهم نايينه نوپيه. بهلام
ههزرهتى عوسمان (پرهزاي خواي ليبيت) لهسهر برپاره كهى خۆى
سوور بوو. ههر بۆيه ههكهه چهندي هينا و برد، نهيتوانى برازاكهى
پاشگهز بكاتهوه. ئيتر له كۆتاييدا پرووى راستهقينهى خۆى
دهرخست و كهوته هاوار كردن:

- برازاكهه، من له پيش ههموو كهسيكهوه دژى موسولمان بوونى
تۆم. مادام به قسهى خۆش پهشيمان ناييتهوه، ئەوا خۆم دهزانم چۆن
دهتگهوينمهوه سهر رپى باپيرانمان.

حه زره تی عوسمان مامی زۆر خوژده و بست، به لام له گهڵ نه وه شدا
به ئینى خۆی به خوای ههردوو جهیانیان دابوو. بۆیه پاشگهز بوونه وه
مه حال بوو. پاشان بهم شیویه وه لامی مامی دایه وه:

- مامه گیان سوئند به خوای گهوره به هیچ شیویهك ناگه پریمه وه
سه ر ئایینی باو و باپیرانم.

حه کهم زۆر توپه ببوو. چونکه نه وه یه کهم جار بوو تاچه برازاکی
له پرویدا بوه ستیته وه و له قسه ی دهر بچیت. بۆیه نه مه ی پی قبوول
نه ده کرا. به په له هه ستا له و ناوه دوور کهوته وه. پاشتر دووباره گه پرایه وه
و به هه مان شیوه برازاکی ناگادار کرده وه، به لام نه مجاره شیان هه مان
وه لامی پیشووی وه رگرته وه.

پاشان هات هه زره تی عوسمانی گرت و به توندی به دارنکه وه
به ستیه وه. نه وه ندهش توپه بوو چاوه کانی سوور بوو بوون. په نجه ی
هه ره شه ی لی راده وه شانند و وتی:

- وازت له ئایینی باو و باپیرانمان هیناوه و چووته سه ر نه م ئایینه
تازیه. ئیستاش یان ده ییت واز له م ئایینه نویت به یینیت، یا خود
تاوا بوخۆت بهم داره وه ده مینیته وه.

هه رگیز ترس و شله ژان نه بوو بوونه میوانی هه زره تی عوسمان.
بۆیه سه بیرنکی پرووخساره توپه که ی مامی کرد و وتی:

- به خوا نه واز له دینه کهم ده هینم، نه له موحه مه دیش دوور
ده کهومه وه.

حه کهم ته واو به رچاوی رهش بوو، نه مجاره یان توندتر هاواری

بەسەردا كردهوه و وتى:

- نان و ئاوت نادهمى.

بەلام ھەلسوكەوتى ھەزرەتى عوسمان نەگوپا. ھەكەم دەستى
كرد بە ئەشكەنچەدانى. ئەوھبوو لە ژوورنكدا بەندى كرد و ئاگرى لە
ژوورەكەدا كردهوه، ئەمەش بۆ ئەوھى بە دوكلەى ئاگرەكە بىخەنكىتت.
بەلام سەرھەپاى ھەموو ئەم ئازار و مەينەتییانە ھەزرەتى عوسمان
ھېشتا ھەر خۆى نەدا بە دەستەوھ. دانى بەخۆدا گرت و ھەولەى دا
تا دەتوانیت بەرگە بگرت، بەلام لە كوۆتايدا ژوورەكە ھەواى تیدا
نەما و بوورايەوھ.

ھەكەم بە شلەژاوى ھەزرەتى عوسمانى لە ژوورەكە ھىنايە
دەرەوھ. دواى ماوھىەك ھەزرەتى عوسمان ھاتەوھ ھۆش خۆى، بەلام
چاوەكانى ئەوھيان لىخ دەخویندرايەوھ كە واز لەم دینە ناھىتت.
ھەكەمىش نەیتوانى زیاتر بەرگە بگرت، بۆیە وتى:

- زۆر باشە چۆنت دەوتت با وا بىت. من ئەوھى پىويست بوو
بىلیم، وتم. تۆ ئىتر سەر بەستىت. ئەوھ من مائناوا.

* * *

فشاری دایک

حه زرتی عوسمان به دلخوشی موسولمان بوونیه وه گه پرایه وه
ماله وه. نه روای دایکی پیشوازی لیکرد، ته ماشایه کی رۆله به ریزه که ی
کرد و وتی:

- عوسمان.

ھەزرەتى عوسمان دەكردەۋە و كەمىك ئومىدى بە بەردا دەھاتەۋە. ديارە خۇ كۆرەكەى كەسىكى بەبەزەبى بوو، خاۋەنى كەسايەتتەبەكى ۋەھا بوو كە نازارى كەسى نەدەدا. بۆيە بە خەيالى خۇى دەبوت زۆرى پىناچىت و پاش دوو سىچ رۇژى تر دىت و دەلىت: ”دايە گيان، باشە تەۋاۋ، تۆ خەم مەخۇ. ۋا من دە گەپرېمەۋە سەر ئايىنى باو و باپىرانمان. بەس تۆ بگەپرېۋە بۆمالەۋە.“

ھەزرەتى عوسمان (پەزاي خۋاى لەسەر بىت) بە رۇشتىنى دايكى زۆر خەمبار بوو. بەلام ھۆكارى سەرەكى خەم خواردنەكەى ئەۋ، بېشەش بوونى ئەۋ دايكە خۇشەۋىستەى بوو لەم ئايىنە جوانە. باشە چى دەبوو گەر ئەۋىش بىوتايە: ”رۆلە گيان، نافەرىن بۆ تۆ كە موسولمان بوۋىت. موخەمەد كەسىكە گوفتار و پەفتارى پاست و دروستە. دەى منىش بەرە بۆ لاي، تا منىش موسولمان بىم.“

چەند مانگىك تىپەرى بوو. ئەروا بى ئەۋەى كەس بزانتىت، لەملا و ئەۋلا پرسىارى دەربارەى عوسمانى كۆرى دەكرد. دەبۋىست بزانتىت كۆرەكەى پەشىمانە ياخود نا. ھەموو رۇژىك لەپەنجەرەى ژوورەكەيەۋە بە ئومىدەۋە دەپروانىيە دەرەۋە و چاۋەرى بوو عوسمان پەشىمان بىتتەۋە و بگەپرېتەۋە بۆلاى. بەلام ئەم ئومىدەى نەھاتە دى.

ھەزرەتى عوسمان بە جۆرىكى ۋا ئىمانى بە خۋاى گەۋرە ھىتابوو، كە ئەگەر دىنباشى بەسەردا بېروخايە، ئەۋا ھەرگىز پەشىمان نەدەبوۋە. ئەروا لە كۆتايىدا تىنگەشىت كە كۆرەكەى لە سەر بېريارەكەى خۇى سوورە و ناگەپرېتەۋە. ۋە ھەرگىز دەست لە ئايىنى

خوای گهوره هه‌لناگریت. بۆیه دووباره گه‌پایه‌وه مالی خزیان و لای
رۆله خوشه‌ویسته‌که‌ی به‌رده‌وامی به‌ژیانی دا.

* * *

کوچ

موسولمانان له مهككه نازار و نهشكه نجه يه كي زور ده دران و بهرده وام له ژير هه ره شه و فشاردا بوون. كاتيك له مال دهرده چوون، بههيوای گه پرانه وه نه بوون. بيپاوهر پران به چاوی پر قين و نه فرته وه ليسان دهر وانين. ههروه ها چهندين وشه ي نابه جج و نه شياويان به رامبه ر به كار ده هيتان و سو كايه تيبان پج ده كردن. چهندين پلانی يه كه له يه ك ترسناك ترين بو نازاردانيان داده رشت. به لام هه موو شه كارانه جگه له به هيز كردنی نيمانی موسولمانه كان هيج ناكاميكی

تری لیج نه که و ته وه.

پیغهمبیری خوا له نزیکه وه ناگاداری بارودوخی هه موو
موسولمانان بوو. به تایبه تی موسولمانه بیگهس و بیدهسه لاته کان.
هه ردهم له نزا و پارانه وه دا بوو بوئیان. وه یهک به یهک سهلامی بو
دهناردن و داوای لیده کردن که میکی تریش دان به خوئاندا بگرن.

رؤژ له داوای رۆژ نه شکهنجه دانی موسولمانان زیادی ده کرد.
ئه وه بوو کۆمه لیک موسولمان به روخسه تی پیغهمبیری خوا ﷺ
به نهیتی له مه ککه وه چون بو حه به شه. سه ره پای سه ختی بارودوخی
بیابان، ده ستیان کرد به رۆشتن. پاشای ئه و ولاته که سیکی تیگه یشتوو
و به به زهیی بوو.

حه زه تی عوسمان پشپهوی ئه و کۆمه له یه بوو که چون بو
حه به شه. پیغهمبیری سه ره ور ﷺ ئه م کۆمه له موسولمانه ی به
حه زه تی عوسمان سپارد.

حه زه تی عوسمان (په زای خوی لیبت) که سیکی زۆر ده وله مند
بوو. به لام ئه و هه مووی له پینا و خوا و پیغهمبیره کهیدا به خشیبوو.
روقیه خاتوونی خیزانیسی که کچی پیغهمبیری خوا بوو، له گه ل
خویدا بردی و له گه ل موسولماناندا ریگهی حه به شه یان گرته بهر و
داوی ماوه یه ک گه یشتنه ئه وئ.

پیغهمبیری سه ردار به داوای حه زه تی عوسماندا فه رمووی:

- عوسمان له داوای حه زه تی لوطه وه یه که م که سه که له گه ل
خیزانه کهیدا کۆچ بکات. به راستی ئه مه شه ره فیکی زۆر مه زن بوو

بۇ ھەزرەتى عوسمان.

ئىتىر بە درىژايى مانەۋەيان لە ھەبەشە، گويان بۇ ھەۋالى مەككە ھەلخستبوو و چاۋەپىتى ھەۋالى خۇشيان دەکرد. لەم ماۋىەشدا خاتو روقىە كورپىكى جوانى بوو. ھەزرەتى عوسمان زۆر دلشاد بوو. كورەكەيان نا نا عبدالله. عبدالله شادىيەكى بېھاوتاي بەخشىيە ئەم دايك و باوكە غەربە.

ھەرچەندە دلخۇش بوونايە، بەلام ھەر بىرى مەككەيان دەکرد. ھەموو رۇژىك كۆدەبوونەۋە و باسى ئەو كاتانەيان دەکرد كە لە مەككە بەسەريان بردبوو. ھەرۋەھا زۆر بىرى پىغەمبەرى خوا و ھاۋلە خۇشەويستە كانيان دەکرد كە ھىشتا كۆچيان نەكردبوو.

لە كۆتاييدا ھەۋالىكى زۆر خۇشيان لە مەككەۋە پىنگەيشت. ھەموو لەخۇشياندا يەكترىان لەتامىز دەگرت و ھەۋالەكەيان بە يەكترى دەگەياند:

- ھەموو خەلكى مەككە موسولمان بوون.

- زۆر سوپاس بۇ خوا. تەنانەت ئەبوجەھلىش ئىمانى ھىتاۋە.

- ئەمە ھەۋالىكى چەندە خۇشە! ئىتىر ھىچ رىنگرىك نەماۋە لەبەردەم گەرانەۋەماندا.

- كەۋاتە دەگەپىنەۋە بۇ مەككە.

ئامادەكارىيەكانى گەرانەۋەيان تەۋاۋا كرد و ھەموو پىنگەۋە بەپىرى كەۋتن. بەشادىيەۋە دەگەرانەۋە بۇ ئەو نىشتىمانەكى كە بە چاۋى پىر فرمىسكەۋە بەجىيانھىشتبوو. بەلام كاتىك لە مەككە نزيك بوونەۋە،

ههستیان به نامۆییهك كرد. بهو شیویه نهبوو كه چاره پێیان ده كرد. له كۆتاییشدا هه موو راستییه كانیان بۆ دهركهوت. نه بوجه هل هه ر ئه و نه بوجه هله كه لله رقه بته رسته ی جارن بوو. هه وئه كهش هه چ بنه مایه كی راستی نه بوو. ئه وه ی به رچاو بوو ئه وه بوو كه هه چ گۆرانكاریه كی ئه وتۆ روه ی نه دا بوو.

حه زه ته ی عوسمان نه یه ده وسته پاش ئه وه ی ئه و هه موو رپه گه یه یان بره یبوو به یه ی بینه نی پیغه مبه ری خوا بگه رپه ته دواوه. چونكه زۆر بیری سه روه رمانی ده كرد. بۆیه هه وئه ی نارد بۆ ناسیاوه یكی له مه ككه و داوا ی لێكرد بیه خاته ژێر چاودێری خۆیه وه. ئه مهش بۆ ئه وه بوو كه بیاوه ران نه توانن زیانی پێ بگه یه نن. ناسیاوه كه شی به داواكاریه كه ی حه زه ته ی عوسمانی قایل بوو و وتی: ”عوسمان له ژێر چاودێری مندایه. تا من له ژياندا بم، كهس ناتوانیت زیانی پێ بگه یه نیت.“

پاشان حه زه ته ی عوسمان هاته ناو مه ككه وه. به لام پاش ماوه یه ك له سه ر داواكار ی پیغه مبه ری خوا كۆچی كرد بۆ مه دینه. یه كێك له ئه نصاره كان له ماله كه ی خۆیدا میوانداری حه زه ته ی عوسمانی كرد. حه زه ته ی عوسمانیش تا خانویه كی تازه ی بۆ خۆی دروست كرد له ماله ی ئه واندا مایه وه.

* * *

مزگه‌وته بچووکه‌که

پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هر که گه‌یشته شاری مه‌دینه، ده‌ستبه‌جی مزگه‌وتیکی دروست کرد. نهم مزگه‌وته‌ی که زه‌ویه‌که‌ی له‌لایهن هه‌زه‌تی نه‌بویه‌کره‌وه کپ‌درابوو، له‌سه‌ره‌تادا به‌شی موسلمانانی ده‌کرد. به‌لام پاش نه‌وه‌ی جوانییه‌کانی نهم نایینه به‌هر چوارلادا زۆر به‌خیرایی بلاو بووه‌وه. نیتیر ژماره‌ی موسولمانان پرووی له‌زیادبوون کرد و خه‌لکی ده‌سته‌ده‌سته پروویان له‌مه‌دینه ده‌کرد. بۆیه چیدی وه‌کو جارن مزگه‌وته‌که جینی هه‌مووانی تیدا نه‌ده‌بووه‌وه.

پاشان رۆژنکیان پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان ﷺ چاوئیکی به‌ناو مزگه‌وته‌که‌دا گیرا و فهرمووی:

- کج مزگوتہ کہ مان فراوان بکات، ثوا خوی گہورہ دیخاتہ
بہہشتہ کدی خویدہوہ.

حہزرتی عوسمان (پہزای خوی لیبت) ہدر کہ گوئی
لہم فرمایشتہی سرورہرمان بوو یہ کسر ہستایہ سر پیج و

فهرمووی:

- دایک و باو کم به قوریانت بن ئەی پیغه مبهری خوا. رینگه م پی
بده با من مزگه وته که فراوان بکه م.

ئیتەر دوای ئەوێ پیغه مبهری خوا ره زامه ندی له سەر نیشاندا،
حه زه تهی عوسمان خیرا دهستی کرد به کارکردن بو فراوانکردنی
مزگه وته کهی پیغه مبهری خوا ﷺ.

پاشان وه ک ههنگاوی یه که م ههستا به کړینی هه موو پرووبه ری
چارده وری مزگه وته که. کاره بیناسازییه کانیش له ماوه یه کی که مده
ته واو کران. پاش ته واو بوونی کاره کان، مزگه وته که زۆر له جاران
فراوانتر بوو. وه هه موو موسولمانان به مه دلخۆش بوون.

پیغه مبهری خواش ﷺ به بینینی ئەمه زۆر دلخۆش بوو و
دوعای بو حه زه تهی عوسمان کرد.

زۆری پینه چوو له پای ئەم خۆبه خشیانە ی حه زه تهی عوسمانه وه،
نایه تی هه ژده ی سوورته ی ته و به دابه زی:

”بیگومان ئەو که سانه ی مالی خودا ناوه دان ده که نه وه، ئەو که سانه ن
که باوه پریان به رۆژی دوایی هیتاوه و به دل بیدارییه وه نوژنه کانیا ن
ده که ن و زه کاتی مال و سامانیا ن ده رده که ن، وه له خودا پش زیاتر له
که سیکی تر ناترسن.“

* * *

بیری رومه

کەشی مەدینە گەرم بوو. خەلکیش سەرقالی باخ و بیستانەکانیان بوون. ئەوانەى لەژێر ئەو خۆرە بەتینەدا پاچیان دەوه‌شان و میوه‌یان کۆدە‌کردەوه، لە کاتی پشوو‌داندا یە‌کسەر پریان دە‌دایە گۆزە‌ناو‌ەکانیان و تینوتی خۆیان دە‌شکاند. نیتەر ئاری فینکی بەر سێبەر، جارێکی تر ژيانى بە‌لێو‌ە وشک هە‌لاتوو‌ە‌کان دە‌بە‌خشێه‌وه. جا لە‌بەر ئەو‌ی ئاوی

مهدينه شیرين نه‌بو نه‌وا تهنه‌ا تيونيٽي كه‌ساني زور تينووي ده‌شكاند. تهنه‌ا يه‌ك بي‌ريش هه‌بوو كه‌ خه‌لكي تاميان له‌ ناوه‌كه‌ي وهرده‌گرت، نه‌ويش له‌ دهره‌وي مهدينه‌ بوو.

بينگومان تهنه‌ا كيشه‌ي نه‌م بي‌ره نه‌وه نه‌بوو كه‌ له‌ دهره‌وي مهدينه‌ بوو. به‌لكو كيشه‌ي سه‌ره‌كي نه‌م بي‌ره نه‌وه‌بوو كه‌ هي‌ كا‌برايه‌كي يه‌هوديي بي‌ ويژدان بوو. قفليكي گه‌وره‌ي له‌ ده‌مي بي‌ره‌كه‌ دابوو. نه‌وه‌ي بيويستايه‌ ناوي شيرين بخواته‌وه ده‌بوايه‌ له‌ پيشدا پاره‌ به‌م كا‌برا يه‌هوديي به‌دات، ئينجا ده‌يتواني به‌چيٽ گوزه‌كه‌ي پرتاو بكات.

به‌لام خه‌لكانيكي زور هه‌بوون كه‌ پاره‌يان نه‌بوو. هه‌ر بو‌يه‌ش ناچاربوون له‌ ناوه‌كه‌ي تر بخونه‌وه. هه‌نديك جار نه‌م خه‌لكه‌ هه‌ژارانه‌ گوزه‌كانيان ده‌برد و ده‌چونه‌ سه‌ر بي‌ره‌كه‌. كا‌براي چرووكيش پني ده‌وتن:

- پاره‌تان پييه، پاره‌؟

به‌لام كاتيڪ هه‌ژاري به‌سته‌زمان ده‌يوت:

- پاره‌م پي نيه. به‌لام گه‌ر په‌يامكرد بوٽ ده‌هينم.

كا‌براي يه‌هوي ده‌موچاوي ده‌دا به‌ يه‌كدا و ده‌ينه‌راندن:

- نايٽ خالو. نه‌وه‌تا رپوژ به‌ رپوژ ناوي بي‌ره‌كه‌م كه‌م ده‌كات. خو نه‌م ماوه‌يه‌ش هه‌ر باران ناباريٽ. نه‌ي باشه‌ گه‌ر هه‌ر يه‌كيك هات و من به‌ به‌لاش ناوي بده‌مي، خو له‌برسا ده‌مرم. نه‌ي من به‌چي بزيم؟ ده‌ي، كه‌ پاره‌تان بوو ئينجا وهرنه‌وه.

هەلسوکەوتی ئەم کابرایە ببوو جی بێزاری خەلکی مەدینە.
 رۆژێکیان پێغەمبەری خودا ﷺ لە گەڵ ھاوڵەکانیدا گەفتوگۆی
 دەکرد. باس ھات و رۆیشت تا لە کۆتاییدا ھاتنە سەر بابەتی
 بیری روممە و باسی رەفتاری ئەم کابرایەیان بۆ پێغەمبەری خوا
 گێژرایەو. سەروریشمان بە بیستنی ئەمانە گەلێک نارەحەت بوو.
 بۆیە سەیرێکی دەوروبەری کرد و باسی پێوستیی کرپنەوێی بیری
 روممە کرد:

- ھەر کەسێک ئەم بیری روممە بە بکڕیت و بیخاتە خزمەتی
 موسولمانانەو، ئەوا بەھەشت چاوەرێیەتی.

ھەزرەتی عوسمان (رەزای خوای لیبیت) بەکسەر چوو لە لای
 کابرای یەھودی و پێی راگەیاندا کە بۆ کرپنی بیری کە ھاتوو.
 کابرا ھیچ گرنگییەکی بەم داواکارییە نەدا. بەلام بۆ جاری دووەم
 ھەزرەتی عوسمان نرخێکی خەیاڵی خستە بەردەم کابرا و ئەویش
 قبوڵی کرد. بۆیە بە زەردەخەنەو و تی:

- باشە، ئەو لەبەر خاتری تۆ نیویتی پێدەفرۆشم. بۆ خۆت
 ناوھەکی بە خەلکی بفرۆشە و پارە یی پەیدا بکە. منیش لە
 نیوھەکی خۆمەو لە ئاو فرۆشتن بەردەوام دەبم.

بەم شێوێیە بیری روممە رۆژێک لە دەستی ھەزرەتی عوسمان و
 رۆژی دواتریش لە دەستی کابرای یەھودیدا بوو. کابرای یەھودی
 لە نۆرە خۆیدا وەك جارێ بەردەوام بوو لە فرۆشتنی ئاو بە
 نرخەکی جارانی، بەلام ھەزرەتی عوسمان لە رۆژی خۆیدا بە
 خۆرایی دەیدا بە خەلک. ھەموان بەم کارە زۆر دلخۆش بوون. تەنانەت

ئەو يەھودىيانەش كە پىشتەر بە پارە ئاويان دەكړې، سوپاسى ئەم
ھەلۆتستەى حەزرەتى عوسمانيان كړد و ئەوانىش لە رۆژى حەزرەتى
عوسماندا دەھاتن بۆ ئاۋ بردن.

پاش ماوېيەكى كەم، كابرأى يەھودى زۆر لەم كارەى پەشىمان
بوو. لەبەر ئەوې لە رۆژەكەى ئەودا خەلك نەك نەدەھاتن بۆ ئاۋ
كړين، بەلكو ھەر بەلاشىدا تىنەدەپەړين.

رۆژنيكيان كابرأى يەھودى كە چاۋەپروان بوو خەلك بىن ئاۋ
بكرن، وتى: ”سەيرى ئەم حالەى تىيكەوتوم! ئەو رۆژى سەرەى
منە نە مرۆف دىت نە ئاژەل. جاران كە مەرۋمالات لەم ناوہو
تىدەپەړين و تىنيوان دەبو، دەھاتنە سەر بىرەكەى من، ئەى ئىستا
لەكوين، بۆ نايەن؟ تەنانەت مىشنيكىش چىيە، لىرەو تىناپەرىت.
خوا نەكات سبەينىش وايىت. ئەم ناوہ پەر دەبىت لە خەلك، چونكە
ئاۋ بەخۆپايىيە. ئاى بىنەقل خۆم! لە كاتىكدا كارەكانم ھەمووى
بەرىنكوپىكى بەرپۆە دەچوون، چۆن عوسمانم كړد بە ھاوبەشى
خۆم! نىش و كارى ئەویش لەم ژيانەدا تەنھا بەخشىنە. ھەرچى
دەستدەكووت بەخۆپايى دەيدات بە خەلك. تازە تەواۋ، من تەواۋ!
ھەر ھىچ نەبىت بچم بەشەكەى خۆشمى پىبفرۆشم.“

بۆيە يەكسەر ھەستا و راي كړد بۆ مەدينە. حەزرەتى عوسمانى
دۆزىيەو و پىتى وت:

- بىرم كړدوہ و بريارم دا كە نيوہكەى ترى بىرەكەشت بە ھەمان
نرخى نيوہكەى تر پىبفرۆشم؟

حەزرەتى عوسمان بەشەكەى ترى بىرەكەشى لىكړىيەوہ. ئىتر لەو

پۆژە بەدواوە بېرەكە ھەموو پۆژىك لەخزمەتى موسولماناندا بوو.
خەلكيش لەگەل ھەر ئاو بردنىكدا دوعاى خىريان بۆ ھەزرەتى
عوسمان دەکرد.

* * *

زری بو فروشتن

حه زرهتی عوسمان له بازاردا ده گهرا. گویی له دهنگی ده لالیکی
شتومه ک بوو هاواری ده کرد:

- زرمان لایه بو فروشتن. وهرنه وه زری چاکمان لایه!

له کاتیکدا خەلکی له دەوری زڕیکە کۆ بووبونەوه، حەزرەتی
عوسمانیش لەوێوە تێپەڕی. دوو کەس لەوانەی لەوێ بوون خەریک
بوون لە گەڵ دەلالە کەدا مامەلەیان دەکرد. بۆیە ئەمیش چوو
پیشیانەوه و بە تاسەوه پرسی:

- ئەمە زڕیکە ی عەلی نییە.

- با، زڕیکە ی ئەوه...

- بۆچی دەیفروشت؟

- چونکە فاتیمە خاتوون دەگوازێتەوه. دەیهوێت بە پارە ی ئەم
زڕیە تێچوونی رێپۆرەسمە کە دا بین بکات.

حەزرەتی عوسمان له دلی خۆیدا بیرى کردەوه: ”زڕیەکی ناوا
تۆکمە، هەر له پالەوانیکى وهك حەزرەتی عەلی دیت.“

بۆیە پرسی:

- بەچەند دەیفروشت؟

- بە چوارسەد...

- ئەمە بەدە بە من، تا مالهۆش وەرە له گەلم با پارە کەت بەدەمى.

حەزرەتی عوسمان (پەزای خۆی لیبیت) له گەڵ دەلالە کەدا
کەوتنە رێ. کە گەشتنە مال، حەزرەتی عوسمان پارە ی زڕیکە ی
پیدا، پاشان هیندە ی نرخی زڕیکەش پارە ی لەناو زڕیکەدا دانا و
فەرمووی:

- ئەمە بەرە و بیدە بە عەلی! سەلامى منى پێبگەینە و پێى

بلى ئەم زىيە تەنھا لەو دىت. ئەو پارەيەش كە تىدايە با بۆ
رپورەسمى گواستەنەوہە كە بە كاری بهیئت.

* * *

ديارى

لەناو سوپاي موسولماناندا كيشەي كەمبى خۆراك سەرى
هەلدا بوو. بۆيە هەموان لە بارىكى پەشىويدا بوون. تەنانەت واى
لېھاتبوو هەندىنكيان بۆ نەھىشتنى برسيتى، ماوہيەكى زۆر ناو كە
خورمايان لەناو دەمياندا دەھينا و دەبرد.

جەنگاوەران زۆر برسيان بوو. تەنانەت لەو كاتانەدا پارچە نانينكى
وشك بە خواردننكى زۆر بەتام و بەلەزەت دادەنرا. بۆيە دەھاتن
بەرديان لەسەر سكيان دەبەست و بەو شيوەيە ناراميان دەگرت. هيچ
كەسبش بيزارى دەرنەدەبرى بەرامبەر بەم بارودۆخە. لەبەر ئەوہى
پىغەمبەرى خواش لە هەمان حالدا بوو لەگەلياندا.

چەند دوورپويە كيش لەناو سوپاكەدا بوون. ئەمانە كەسانينك
بوون سەرەپاي ئەوہى كە موسولمانيش نەبوون، كەچى خۇيان

وهك موسولمان پيشان ده‌دا. كاتيك برسيٽي و حالي پهرئشاني
پنقه‌مبەري خوا و هاوه‌لانيان ده‌بيني، له‌ناخي خويانه‌وه هه‌ستيان به
دلخوشي ده‌کرد.

هزره‌تي عوسمان (په‌زاي خواي ليبيٽ) به خه‌فه‌تمه‌وه ته‌ماشاي
حالي پهرئشاني هاوه‌لاني ده‌کرد. له‌و كاته‌دا كه بي‌ري له‌ ريگه‌چاره‌يه‌ك
ده‌كرده‌وه بو نه‌هيشتني ته‌م كيشه‌يه، گوئي له‌ ده‌نگي سه‌روه‌رمان بوو
كه فەرمووي:

- سوئند بيٽ، خواي گه‌وره پيش خور ئاوابوون خواردنتان بو
ده‌نيرٽ.

هزره‌تي عوسمان و نه‌وانه‌ي له‌وي بوون به‌م هه‌وا له‌ پرويان
شاد بووه‌وه. نه‌و بيتا‌قه‌تبيهي له‌ روخسارياندا بو، شونتي خوي بو
زه‌رده‌خه‌نه چۆل كرد. بۆيه به‌ ئوميد‌ه‌وه كه‌وتنه‌ چاوه‌رپرکردن.

خور هيناش هيناش له‌ ناسۆوه ون ده‌بوو. چەند كاژيريك
تپه‌پري. به‌لام نه‌ خواردن دياربوو، نه‌ هه‌والي. دوور‌وه‌كان خه‌ريك
بوو ده‌گه‌شانه‌وه. له‌ ناو خوياندا به‌ چه‌چپ باسي بابه‌ته‌كه‌يان
ده‌کرد و دلشادي خويان ده‌رده‌بەري.

- ته‌م جاريان به‌و شيوه‌يه نايٽ كه‌ چاوه‌رپريان ده‌کرد. بو خويان
به‌ برسيٽي سه‌ر ده‌نینه‌وه.

- راست ده‌كه‌يت، تو سه‌ريان كه‌. چۆن باوه‌ر به‌ قسه‌كاني
ده‌كەن. به‌لام قور به‌ سه‌ريان. وا خور ئاوا ده‌بيٽ...

موسولمانان به‌ ته‌واوي دل و گيان و بيريانه‌وه باوه‌رپريان به‌ قسه‌كه‌ي

پیغمبره‌ری خوا ﷺ بوو. له‌روو خساریاندا هیچ شوینه‌وارنکی دوودلی
نده‌بینرا.

یه‌کینک له‌ناویانه‌وه هاواری کرد:

- نه‌ی خه‌ل‌کینه‌! سه‌یری نه‌ولاره بکه‌ن! نه‌و هه‌موو وشتره به
باری نازووقه‌وه به‌ره‌و ئیره دین.

هەموویان ھەستانە سەرپێج و لەخۆشیدا دەستیان کرد بە ھاوار:
- سەد شوکور بۆ تۆ خواید! خۆ بەراستی ھەموو پەرن لە
ئازوقە.

ئیتەر بە راکردن بەرھە لای وشترەکان چوون.
کاروانە کە بەردەوام بوو لە پڕۆیشتن تا گەیشتنە لای پێغەمبەری
خوا، ئینجا راوەستان. پێغەمبەری نازدار پرسى:
- ئەمانە چىن؟

ئەو پیاوھى ئەم کاروانەى ھىنابوو، بە زەردەخەنەوھ وتى:
- ئەمانە دیارى عوسمانن بۆ جەنابتان.
پێغەمبەرى خوا ﷺ چاوتكى بە وشترەکان و بارەکانى سەر
پشتیاندا گىرا. دلشادى لە پروویدا دەخوێنرایەوھ. دەستەکانى بۆ
ئاسمان بەرز کردوھ و چەند جارێك دوعاى کرد:
- خوايە گىيان بە عوسمان ببەخشە. خوايە گىيان بە عوسمان
ببەخشە.

دوو پرووھەکان نەیان دەزانى لە بەرامبەر ئەم دۆخەدا چى بلىن.
ھەزرەتى عوسمان (پەزای خواى لىبىت) بىج کات بە فیرۆدان
چوو بوو بە پەلە چەند وشترێكى بە بارەوھ کړیبوو و نارد بوونى.
بەم کارەى، خىرێكى بۆ خۆى دەست خست کە تا ئەو پڕۆژە کەس
نەوئەندەى ئەو دوعاى خىرې بۆ نەکرا بوو.

خۆزگە پى خواستن

پياۋىڭك ھەببو زۆر ھەزار بوو. ئەم ھەزارىيەشى زۆر نارەھەتى
كردبوو. بەلام ھۆكارى سەرەكى ئەم نارەھەتتە يەنە بوو كە پارە
نەبوو لە پىنگەى خوادا بىيەخشىت. بۆيە زۆر ھەزى دەكرد پارە
ھەيتت و بەو پارەيە خواردن و جل و بەرگ بۆ ھەزاران بىكپىت و

پاداشتیکی زۆر دەست خۆی بخات.

پیاوه که به بهخشندهیی حەزەرتی عوسمان زۆر سەرسام بوو و دەیوت: ”خۆزگە منیش وەك ئەو بوومایە.“

رۆژنیکیان ئەم پیاوه لە مزگەوت چاوەڕێی نوێژی دەکرد. لەوی حەزەرتی عوسمانی بینی. یەكسەر خۆی لی نزیك کردەوه و وتی:

- خۆزگەم بەخۆت. ئەوەندە دەولەمەندیت، دەتوانیت بۆ خۆت خێری پێبکەیت. کۆیلە دەکڕیت و پاشان نازادیان دەکەیت. هەر کاتیکیش بتەوتت دەچیت بۆ حەج.

حەزەرتی عوسمان بەچاوی پر شەفەقەتەوه سەیرتکی کابرای کرد و پرسى:

- خۆزگەمان پێ دەخوازیت؟

پیاوه که هەناسەیهکی قولى هەلمژی و سەری بادا و وتی:

- بەلى، زۆریش. خێری زۆرت دەست دەکەوتت.

حەزەرتی عوسمان زەرەخەنەیهکی کرد و فەرمووی:

- خەفەت مەخۆ. سوێند بە خوا، ئەو پارە کەمەى کە هەژارنك هەول دەدات پەیدای بکات و لە رینگەى خوادا ببەخشیت، لە خێری دەولەمەندیك لەپشتتەرە. لەبەر ئەوهی دەولەمەند لە پارەیهکی زۆر کەمیک دەبەخشیت. بەلام هەژار هەرچی هەیه دەبەخشیت.

پاش بیستنی ئەم وتانە، پیرەمێرد بەشادمانی ئەو ناوهی بەجیهیشت.

* * *

گهردن نازادی

یه کیک له خزمه تکاره کانی مالی حهزرتی عوسمان هه له یه کی
گهورهی نه نجام دابوو. حهزرتی عوسمانیش که شه مهی بینیی، به
توره ییه وه بانگی کرده لای خزی و گویی گرت و سزای دا.

پاش تیپه پوبونی ماویه کی زۆر به سه ر ئەم رووداوه دا. حەزرەتی
عوسمان رۆژێک بە خزمەتکارەکی فەرموو:

- رۆڵە نا تا ئێرە وەرە.

خزمەتکارەکی بە ترس و لەرزەوه هاتە پیش.

حەزرەتی عوسمان فەرموو:

- بیرتە کاتی خۆی گوێم راکیشایت؟

خزمەتکارەکی لەم پرسیارەیی حەزرەتی عوسمان تەواو سەری
سوڕما. وەلامی دایهوه:

- بە ئی بیرم دیت.

حەزرەتی عوسمان سەری دانەواند و فەرموو:

- دەی کەواتە ئیستا کاتی تۆلە کردنەوهیە. تۆش گوێی من
راکیشە.

خزمەتکارەکی زۆر شلە ژابوو و نەیدەزانی چی بلیت. حەزرەتی
عوسمان دووبارەیی کردەوه:

- دەی کوڕم حەقی خۆتم لیبکەرەوه.

- بە لام گەرەم...

- ناپەزایی دەرمەبەرە، چیت پێدەلیم وا بکە. ئەگەر لەم دنیا
مافی خۆت وەر نەگرت ئەوا لەو دنیا باری من قورس دەکەیت. دەی
ئیستا گوێم راکیشە!

خزمه‌تکاره که به لهرزه لهرز دهستی برد بو گوتی گه‌وره‌که‌ی.
گوتی حه‌زرتی عوسمانی خسته نیوان دوو په‌نجه‌یه‌وه و زور
به‌هیواشی که‌میک پراکیشا. حه‌زرتی عوسمان فرموی:
- توندتر پراکیشه.

ئهم جاره خزمه‌تکاره که به‌ته‌واوی ده‌له‌رزی، به‌لام هه‌ندیک توندتر
گوتی حه‌زرتی عوسمانی پراکیشا. پاشان گه‌ردنی نازاد کرد.
بهم شیویه حه‌زرتی عوسمان له‌و بابته پرگازی بوو که دلی توند
کردبوو. نه‌ویش هه‌ستکردنی بوو به نازاردانی یه‌کیک له‌وانه‌ی
که له‌ای کاریان ده‌کرد.

* * *

نمونه‌ی بالای نابرو

حزرتی عوسمان (پره‌زای خوی لیبیت) به هوی شهر منیه که یه‌وه،
نمونه‌یه‌ک بوو هم‌وان ده‌یان‌ریست چای لیبکه‌ن. هم‌وو که‌س باسی
نم‌په‌وشته ناوازه‌یه‌ی نه‌وی ده‌کرد. پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له باره‌ی

هزرهتی عوسمانهوه فەرمووبوی: ”لەناو ھاوئەلەکانمدا لەپرووی خوو
رپوشتەو لەھەموویان زۆرتر لەمن دەچیت.“

هزرهتی عوسمان (پەزای خوای لیبیت) ھەلسوکەوتی لە
دەرەو لەگەڵ خەلکیدا چۆن بووایە، لە مائەوەش ھەر بەو شیوێیە
مامەلەمی دەکرد. تەنانەت لەپڕۆژە گەرمەکانی ھاوینیشدا کە بۆ
خۆفینک کردنەو ئاوی بەخۆیدا دەکرد، ھەر پارچەیدەک جلی لەبەر
خۆیدا دەھێشتەو.

ئەم نمونە بالایەدی شەرم و ئابروو پڕۆژیکیان بەمەبەستی
سەردانکردنی پیغەمبەری خوا ﷺ لە مائ دەرچوو.

لەم کاتەشدا سەرورەمان لە مائەوە دانیشتبوو. جەلەکانی تا سەر
ئەژنۆی ھاتبوو، دایە عائیشەشمان لە پەنایدا بوو. لەدەرگا درا و
هزرهتی ئەبوبەکر (پەزای خوای لیبیت) داوای مۆلەتی کرد بێتە
ژوورەو. پیغەمبەری خوا ﷺ ھیچ خۆی تێک نەدا و پێگەمی بە
نزیکترین ھاوڕێی دا بێتە ژوورەو.

پاش ماوێیەک دووبارە لەدەرگا درایەو. میوانی ئەم جارەیان
هزرهتی عومەر (پەزای خوای لیبیت) بوو. ئەویش ھاتە ژوورەو و
لای پیغەمبەرمەمان دانیشت. دووبارە پیغەمبەری نازدار ﷺ ھەر خۆی
تێک نەدا. ئەم سێ ھاوڕێیە کەوتنە گەفتوگۆ کردن.

بۆ جاری سێیەم لەدەرگا درا. هزرهتی عوسمان داوای مۆلەتی
ھاتنە ژوورەوی کرد. بەلام جیاواز لە جارەکانی تر پیغەمبەری
سەرور ﷺ خۆی پێک کردەو و کراسەکەشی کە تا ئەژنۆی
ھاتبوو دای دایەو.

پاشان حەزرەتى عوسمانىش ھات بۇ لايان. نەم چوار ھاوپرى
گيانى بەگيانىيە كەوتنە گفتوگۇ كۆردن. پاشان يەكە يەكە مالى
پىغەمبەرى خويان جىھىشت و رۇيشتن. لە كۆتاييدا تەنھا
پىغەمبەرى خواو و دايكمان حەزرەتى عائىشە مانەوہ. حەزرەتى
عائىشە (رەزاي خوى لىبىت) دەيوست ھۆكارى ئەو بابەتە
بزائىت، بۆيە پرسى:

- ئەى پىغەمبەرى خوا كاتىك باوكم و عومەر ھاتنە ژوورەوہ،
تۆ ھىچ خۆت تىك نەدا. بەلام كە عوسمان ھاتە ژوورەوہ خۆت پرىك
كردەوہ و قاچەكانت داپۇشى. ھۆى نەمە چىيە؟

سەردارى مرقۇايەتى بەم وتە مەزنانە وەلامى داىەوہ:

- ئەى عائىشە، سوئند بەخوا فرىشتەكانىش شەرم لە عوسمان
دەكەن. ئەگەر واىت من چۆن شەرمى لىناكەم؟ عوسمان كەسىكى
زۆر شەرمە، منى بەم شىوہىە ببىنبايە، ئەگەرى نەوہ ھەبوو كە
نەھاتايەتە ژوورەوہ، ھەر بۆيە منىش قاچەكانم داپۇشى.

دواتر پىغەمبەرى خوا ﷺ بەم وشە بەپىزانە وەسفى حەزرەتى
عوسمانى زاواى كرد:

- عوسمان بەرەوشتتەرىن كەسى ئومەتە كەمە.

* * *

مژدهی به ههشتی پیدهن

پینگه مبهری خوا ﷺ چووہ ناو باخیکی نزیک مه دینه و له گوئی کانییهک بو حهوانه وه دانیشته. له دهر گای باخه که دا، هاوه لیک بینه وهی چاوی له سه ر پینگه مبهری خوا لاهدات چاوه پیری نهوی ده کرد.

پاش ماوه یهک له دهر گا درا. حه زه تهی عوسمان بوو. ده یویست بیته خزمهت پینگه مبهری خوا ﷺ. نهو هاوه لهی چاوه پیری باخه که ی ده کرد هاته لای پینگه مبهری خوا تا کو هه والی هاتنی حه زه تهی عوسمان بگه یه نیت. پینگه مبهری خواش به وته یه کی لیوان لیو له خوشه ویستییه وه فرمووی:

- دەرگاکەى لى بکەرەو، پىشى بلى بەم نزیکانە توشى
چەرمەسەرییە ک دەبیت. دوابه دواى ئەوێش مژدەى بەهەشتى پێدە.
هاوێلە کە بەرکردن گەراییەو بۆ لای حەزرتى عوسمان و دەرگای
باخە کەى بۆ ناوێلا کرد. هیشتا حەزرتى عوسمان یە کەم هەنگاوى

نه نابووه ژوروره، که هاوه‌له که پیی وت:

- نهی عوسمان، پیغه مبهری خوا ﷺ ویستی هه‌والی نه‌وهت
پییدم که بهم نزیکانه تووشی چه‌رمه‌سه‌ریه‌ک ده‌بیت.

هه‌زرتی عوسمان سه‌ری داخست و فه‌رموی:

- هه‌ر ته‌نها خوی گه‌وره شایانی نه‌ویه داوای کو‌مه‌کی لی‌بکه‌ین.

به‌لام جار‌نکی تر هاوه‌له که پیی وت:

- نهی عوسمان، پیغه مبهری خوا مژده‌ی به‌هه‌شتی دایتی.

هه‌زرتی عوسمان (په‌زای خوی لی‌بیت) زور بهم مژده‌یه
گه‌شایه‌وه و دل‌خوش بوو. پر به‌دل سوپاسی خوی کرد. ئینجا
چووه‌ته خزمه‌ت پیغه مبهری خوا. هه‌زرتی نه‌بو به‌کر و هه‌زرتی
عومه‌ریش (په‌زای خویان لی‌بیت) له‌وی بوون. هه‌موویان قاچیان
خستبووه ناو‌ئاوه‌که‌وه. هه‌زرتی عوسمانیش (په‌زای خوی لی‌بیت)
چووه لایان، قاچی هه‌ل‌کرد و خسته‌یه ناو‌ئاوه‌که‌وه. ئینجا وه‌ک خوی
هه‌میشه‌بیان ده‌ستیان کرده‌وه به‌گفتوگو شیرینه‌کانی خویان.

* * *

لەشكرى سەخت

موسولمانان سەرقالى سەمادە كەردنى لەشكرىك بوون بۆ
رۈوبەرۈوبونەۋەى بىزەنتىيەكان. ئەم لەشكرەش ناو نرا لەشكرى
سەخت. پىغەمبەرى خوا ﷺ بانگى ھەموو ھاۋەلاننى كەرد تا
كۆمەك بەم سوپايە بىبەخشن. بەلام رۆزگارەكەى رۆزگارنىكى
سەخت بوو ۋە گوزەرانى خەلكىش لە ھالىكى پەرىشاندا بوو.
خەلكانىكى زۆر برسى بوون و ھىچيان نەبوو بۆ خۇيان بىخۇن چ
جاي نەۋەى كۆمەك پىشكەش بىكەن. ھەر بۆيە بەشى ھەرە
گەرەى نامادە كەردنى سوپاكە لەسەر دەۋلە مەندەكان دەۋەستايەۋە.

بۆيە پىغەمبەرى نازىزمان ﷺ فەرموى:

كۆمەك بۇ لەشكرەكە. بە راست و چەپدا راي دەکرد و ھەولئى دەدا
لە كەمترين ماوەدا پيويستىيەكان كۆبكاتەوہ. پيغەمبەرى خوا بە
بينىنى ئەم تاسەمەندىيەى ھەزرەتى عوسمان، ئەم نزايەى بۇ کرد:

- خوايەگيان لەو كارانەى كردوويەتى و دەيكات، لە كارە پەنھان
و ناشكاراكانى، لەو كارانەى شاردوويەتيەوہ و ياخود دەرى بېرپوہ، لە
ھەموو كارئكى عوسمان خۇش بىہ.

ھەزرەتى عوسمان (پەزاي خواى لىيەت) سەدان دىنارى ئالتونى
ھيئا و خستىيە بەردەم پيغەمبەرى خوا ﷺ. پيغەمبەرىش دەستى
خستە ناو ئالتونەكان و بەچاوى پر فرميسكەوہ فەرمووى:

- خودايە من لە عوسمان رازىم، تۆش لىي رازى بە.

* * *

لهرزینی چیای نوحود

رۆژنیکیان پیغمبەری خوا ﷺ و ھەر سێ ھاوێلی بەرپێژ،
ھەزرەتی ئەبوبەکر و ھەزرەتی عومەر و ھەزرەتی عوسمان (پەزای
خوایان لیبیت) پیکەوێ چوونە سەر کێوی نوحود. لەو کاتەدا کە
بە دیمەنەکانی دەورووبەریاندا دەیانروانی، لەناکاو کێوێکە دەستی بە
لەرزین کرد. بەم ھۆیەشەوێ ھەندیک بەردی سەر کێوێکە تلۆر

بوونەوہ.

سەرورەمان تەماشایەکی ھاوہلانی کرد؛ پاشان پرووی کردە
کیوہکە و بە ئاوازیکی بەسۆزەوہ فرمووی:

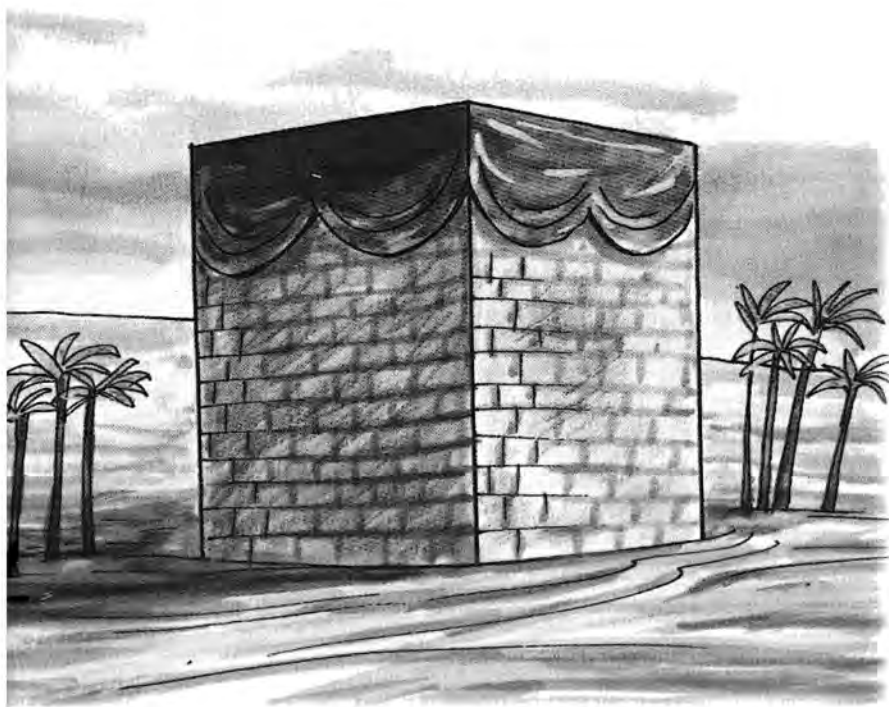
- ئەمی ئوحوود ئارام بەرەوہ، وا ئیستا پیغەمبەریک و راستگۆیدەک
و دوو شەھید لەسەرت راوہستاون.

دوای ئەم قسانە شاخەکە لە لەرزین کەوت.

حەزرەتی عومەر و عوسمان دەیانزانێ کە نازناوی راستگۆ
نازناوی حەزرەتی ئەبوبەکرە، پیغەمبەریش مەبەستی خۆی بوو. بۆیە
ئەو شەھیدانەکی کە پیغەمبەری خوا باسی کردن مەبەستی ئەوان بوو.
بەم شێوہیە پیغەمبەری نازدارمان ئاماژەکی ئەوہی پێدان کە رۆژیک
دیت، شەھید دەبن.

لە کۆتایدا وتەکانی پیغەمبەری خوا وەکو خۆیان ھاتنەدی و
ئەم دوو ھاوہلە بەرپێرەش بە شەھیدی گیانیان سپارد و بەرەو لای
خوای گەرە و دلۆقان گەرانەوہ.

* * *

نۆينەر

مەككە لە دەستی بېباوەراندا بوو. ھەر بۆيە موسولمانان
نەياندەتوانى بەئاسانى سەردانى كەعبە بكن. پېغەمبەرى خواش
دەيوست لە گەل ھاوھلانددا سەردانى كەعبە بكات. ئەو بوو برپاردرا
و نزيكەى ھزار و پېنج سەد كەس كەوتنە رى. جگە لە شمشىرى
سەفەر، كەس ھىچ جۆرە چەكىكى ترى لە گەل خۆيدا نەھىنا بوو.
مەبەستى ئەم كارەشيان پيشاندانى ئەو بوو كە ئەمان بۆ تەواف
ھاتوون نەوھك بۆ شەر. موسولمانان بە پۆشاكى ئىحرامەوھ لە دوورى

رۆژە پێشەك له مەككەوه بار و كۆچیان خست و وشترەكانیان مۆلدا.
 كاتێك هەوآل گەيشته مەككە. بيباوەرەن بە پرتا و كۆبوونەوه،
 هەر لەوتێدا بریارباند بە هیچ شێوێك ڕۆ بەهاتنە ناوێوهی
 موسوڵمانان نەدەن بۆ مەككە. ئەمەش سەرباری ئەو هەموو نیەت
 پاکییەي كە پێغەمبەری خوا پیشانی دا، بەلام ئەوان لە بریارەكەي
 خۆیان پاشگەز نەبوونەوه.

بۆیە پێغەمبەری خوا ﷺ بریاریدا نوێنەرێك بنێرت بۆ مەككە
 تا بيباوەرەن تێبگەيەنیت كە ئەمان تەنها بە مەبەستی تەواف هاتوون
 و نییەتی شەریان نییە.

لەكۆتاییشدا بریار لەسەر حەزرەتی عوسمان درا كە وەك نوێنەر
 بنێدرێت. لەبەر ئەوێ حەزرەتی عوسمان (پەزای خۆی لیبیت)
 لەناو شاردا خزمی زۆربوو، بۆیە كەس بیری لەوه نەدەكردەوه هیچ
 زیانیكی پێبگات. حەزرەتی عوسمان پاش ئەم بریارە كەوتە ڕۆ.

بە ڕۆیشتنی حەزرەتی عوسمان، هەموو موسوڵمانان بەتاسەوه لە
 چاوەڕوانی گەيشتنی هەوآلی دلخۆشكەردا بوون. دەبوو بيباوەرەن
 چ وەلامێك بەنەوه؟ جا تۆ بلی حەزرەتی عوسمان بتوانیت قایلێان
 بكات؟ یەكێك لەهاوەلان فەرمووی:

- گەر ڕێگە بە ئێمەش نەدەن، هیچ نەیبیت عوسمان دەتوانیت
 تەوافی كەعبە بكات.

پێغەمبەری سەرۆك ﷺ ڕووی كردە هاوێلەكەي و فەرمووی:

- عوسمان بێ من تەواف ناكات.

هەر که حەزرەتی عوسمان (پەزای خۆی لیبیت) چوووە ناو
 شارەکەو، یەکسەر بیاوەرپان خستیانه ژێر چاودێرێوە. سەرەرای
 ئەوێ هەموو قسەکانی پێغەمبەری خواشی پێ راگەیاندن بەلام
 هیچ گوێیان لێنەگرت. که حەزرەتی عوسمان فەرمووێ: "تەنها
 تەواف دەکەن و دەگەرێنەووە مەدینە." ئەوان بەم شیوێه وەلامیان
 دایەووە:

- تەنها رینگە بەتۆ دەدەین تەواف بکەیت. بەلام بەهیچ شیوێهەک
 رازی نابین ئەوانی تر پێ بخەنە ئەم شارەو.

حەزرەتی عوسمان بە دەنگێکی پر لە دڵنیاوییەووە پێی فەرموون:

- بێ پێغەمبەری خوا هەرگیز تەوافی کەعبە ناکەم.

لەم کاتەشدا هاوێلان لە چاوەروانیدا بوون. بە درەنگ کەوتنی
 حەزرەتی عوسمانیش پەرۆشییان زیاتری کرد. پاشان دەنگۆی
 کوژرانی حەزرەتی عوسمان بڵاوبوووە. ئەم هەوڵەش پەرۆشییەکیانی
 گەیانده توورپیی. هەر بۆیە پێغەمبەری خوا ﷺ هاوێلانی کوژدەووە.
 هەموویان بەنۆرە دەستیان خستە سەر دەستی پێغەمبەری خوا و
 پەیمانیان دا تا مردن لەگەڵ پێغەمبەری خوادا بن. لە کوژتاییدا
 پێغەمبەری خوا دەستی خستە سەر دەستەکەوی تری فەرمووێ:

- ئەمە دەستی منە، ئەوی تریش دەستی عوسمانە. لەبەر ئەوێ
 عوسمان کاری خوا و پێغەمبەرەکەوی رادەپەرێنیت.

هاوێلان کە ئەمەیان بینی بۆیان دەرکەوت کە پێغەمبەری خوا
 ﷺ چەندە گەرنگی بە حەزرەتی عوسمان دەدات.

ئىنجا كاتى رۆيشتىن بەرەو مەككە ھات. جگە لە شمشىرە كانىشىيان
ھىچى تريان پىچ نەبوو. بەم شىۋەيەش ھىرش كىردنە سەر مەككە
كارىكى ترسناك بوو. بەلام ھاوۋەلان كەسىيان نەدە ترسان.

كاتىك خەلكى مەككە سووربوونى موسولمانە كانىيان بىنى، ترسان
و ھەمويان بۆ تاووتوئى كىردنى بارودۆخەكە كۆبوونەو. پاشان
بىريارناندا ھەزرەتى عوسمان نازاد بىكەن.

كاتىك موسولمانان ھەزرەتى عوسمانىيان بەسەلامەتى بىنى
زۆر دلخۆش بوون. بىباوھپان نوئىنەرىكىيان نارد بۆلاى پىغەمبەرى
نازىزمان. لە كۆتايىشدا گەيشتنە نەنجام.

* * *

پر قازانجترین بازارگانی

قاتوقرییه کی ترسناک بالی به سەر مه دینه دا کیشابوو. خه لک هیچی دهست نه ده کهوت بیخوات. جا له ده می ئەم نارەحه تییا نه دا دهنگینگ بیسترا:

- وا کاروانه که ی عوسمان دیت، وا کاروانه که ی عوسمان دیت!

هه موو خه لک به ئومیده وه دهستیان به چاوه پروانی کرد، چونکه ئەم کاروانه باری سهدان وشتر گهنمی تیدا بوو. حه رزه تی عوسمان که به به خشنده ییه که ی ناوی ده رکرد بوو، خو هه ر هیچ نه بووایه به شی ئەو که سانه ی لیده دا که گوزه رانیان زۆر خراب بوو.

پاشان هەندىخ لە بازرگانە پيسكه كانى گەنم، هيچ بەم هەوالە
دەخۆش نەبوون و دەیانويست پيش ئەوەى کاروانەكە بەگاتە ناو شارە
ئەمان بە هەرزان لە حەزرەتى عوسمانى بەکرنەو و پاشان بەگرانتر
بە خەلکى بفرۆشنەو. بۆيە بىخ کات بە فيرۆدان کەوتنە پرى. لە
دەرەوێ شار بە کاروانەكە گەيشتنەو. دواتر حەزرەتى عوسمانيان
دۆزىمە و پىيان وت:

- هاتوين بۆ ئەوێ گەنمت لىبکرىن، عوسمان.

حەزرەتى عوسمان بەدەنگىكى پرمتمانەو وەلامى دانەو:

- ئەم گەنمانە نافرۆشم!

- نايفرۆشيت؟ بەلام بۆچى؟

- نايفرۆشم و ئەه.

- باشە، حەوت ئەوئەندەى نرخى خۆيت دەدەينى.

حەزرەتى عوسمان ديسانەو فەرمووى:

- نايفرۆشم.

- باشە، ناخر بۆ نايفرۆشيت؟

- چونکە يەكئىك هەيە لە ئىو زياترم دەداتى. بەوى دەدەم، بە

ئىوێ نافرۆشم.

بازرگانە كان ئەياندەزانى چى بلىن. بۆيە نرخەكەيان زياتر کرد،

بەلام حەزرەتى عوسمان سوور بوو لەسەر بىرپارەكەى و فەرمووى:

- نايفرۆشم. پىم وتن کە يەكئىك لە ئىو زياترم دەداتى. بەوى

ده فرۆشم.

بەم شېۋىيە نەيانتوانى ھەزرەتى عوسمان قايل بکەن. بۆيە چۈنە
لاى ئەبۇبەكرى پېشەۋاى موسولمانان و سكالالى خۇيان لاي ئەو كەرد:
- ئەى ئەبۇبەكر، ناگات لەو كارە ھەيە كە عوسمان بە ئىمەى

دەكات؟

- ؟

- چەندە پارەمان پېدا، ئەو ھەر گەنمەكەى پېچ نە فرۆشتىن. نايە
ئەمە كارىكى باشە كە عوسمان لەم قات و قىيەدا دەيكات؟
ھەزرەتى ئەبۇبەكر كەمىك بېرى كەدەۋە، ئىنجا رۈوى تىكردن و
فەرموۋى:

- عوسمان زاۋاى پېغەمبەرى خوايە و ھاورپى بەھەشتىەتى، ئىۋە
بەھەلە لىي تىگەيشتون، عوسمان شتى وا ناكات.

بازرگانەكان زۆر لەسەر قسەى خۇيان سوور بوون، بۆيە ھەموو
پىكەۋە ھەستان و چۈنە لاي عوسمان. ھەزرەتى ئەبۇبەكر ھەموو
شتىكى بۇ عوسمان باسكرد و فەرموۋى:

- عوسمان، قسەى ئەمانە راستە؟

ھەزرەتى عوسمان زەردەخەنەيەكى كەرد و سەيرىكى ئەملالاي
كەرد، پاشان بە رھوشتىكى بەرزەۋە فەرموۋى:

- بەلج، راستە، ئەمانە ويستيان گەنمەكەى من بکەرن. بەلام
من بەيەكىكم فرۆشت كە لەمان زياترى پېدام.

- كئيه نهو كړياره؟

حذرتهى عوسمان بديك وشه وهلامى دانوه:

- خواى بالادهست!

! -

- بهلى، من گه نمه کم به خوا فروشت، چونکه نهو يهک به حدوت
سهد لىى وهرگرتم. نئستاش با خه لک کؤبینه وه، هه موو گه نمه که
له پى خوادا دابهش ده کم.

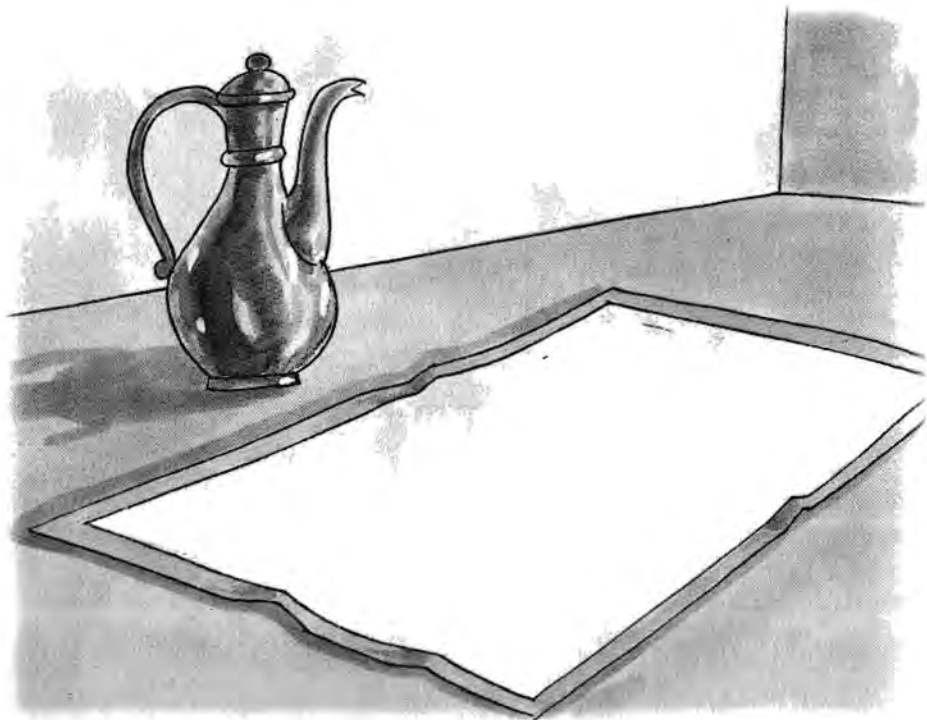
حهزرتی عوسمان فرمانی کرد تا خزمه‌تکاره‌کانی گه‌نمه‌که به‌سهر
خه‌لکه که‌مده‌رامه‌ته‌کاندا دابه‌ش بکه‌ن. هه‌ر به‌مه‌شوه‌ نه‌وه‌ستا،
به‌لکه‌هات و هه‌موو وشتره‌کانی کاروانه‌که‌ی سه‌ربری و گۆشته‌که‌ی
دابه‌ش کردن.

حهزرتی نه‌بویه‌کر (ره‌زای خوای لیبیت) به‌ بینینی نهم‌ کاره
زۆر ناسوده‌ بوو. ناوچه‌وانی هه‌زرتی عوسمای ماچ کرد و بو
پیروزیایی لیکردنی فرمووی:

- من هه‌ر زوو پی‌م وتن که له‌وته‌کانی تو به‌هه‌له‌ تیگه‌یشتوون.
بو روژی دواتر هه‌زرتی نه‌بویه‌کر به‌ هه‌زرتی عوسمانی فرموو:
- نهم شه‌و له‌خه‌ومدا پیغه‌مبه‌ری خوام بینی. جوانترین پۆشاک
له‌به‌رکردبوو و زۆر دلخۆش بوو. یه‌ک ده‌سته‌ گولیشی پیبوو. پی‌م
وت: ”نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا له‌کوئوه‌ دییت؟“ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی کرد و
فرمووی: ”له‌لای عوسمانه‌وه‌ دیم. نه‌و خیریک‌کی زۆر گه‌وره‌ی نه‌نجام
داوه، خوداش خیره‌که‌ی نه‌وی قبول فرمووه.“

حهزرتی عوسمان (ره‌زای خوای لیبیت) به‌م هه‌واله‌ زۆر دلخۆش
بوو. له‌سایه‌ی به‌خشنده‌یه‌که‌یدا دیسانه‌وه‌ توانی دلی پیغه‌مبه‌ری
خۆشه‌ویست شاد بکات. خۆ هه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا خۆی که له‌ ژياندا
بوو، به‌م شیویه‌ی باسی هه‌زرتی عوسمانی ده‌کرد و ده‌یفه‌رموو:
”عوسمان خیره‌ومه‌ندترین و به‌خشنده‌ترینی ناو ئومه‌ته‌که‌مه.“

* * *

خاکیتی

پۆزۆنکیان سەرورمان فەرمووی: ”هەر کەسەو لە بەهەشتدا برادەرێکی هەیە. برادەری منیش حەزرەتی عوسمانە.“ سەرەرای ئەوەی کە حەزرەتی عوسمان مژدە بەهەشتیشی پێدرا بوو، کەچی ئەو پۆزۆ بە پۆزۆ زیاتر لەسەر خوا پەرستی سوور دەبوو. ئەو بەو شەو تا بەیانی قورئانی دەخوێندەوێ و خوا پەرستی دەکرد.

شەوێکیان دووبارە لە جینگەکی هەستا و بۆ نوێژکردن چووێ دەروە. لە کاتیکیدا خەریکی نامادەکردنی ئای دەستنویژ بوو، یەکیک

لە ئەندامانى خێزانەكەى ناگای لە حەزرەتى عوسمان بوو. بۆیە
هاتە لایەوه و پىی وت:

- با بەخزمەتکارەكانت بوتایە. ئەوان ئاویان بۆ دەهینایت.

حەزرەتى عوسمان ھەرگیز بە وەھا کارێك رازی نەدەبوو، بۆیە
وتى:

- نەخێر، شتى وا چۆن دەبیت. شو كاتى حەوانەوهى خۆیانە،
چۆن دەبیت من پىچ بنیم بەم مافەیاندا.

ھەموان دەیانزانى كە ژيانى تايبەتى حەزرەتى عوسمان زۆر لەوه
جیاوازترە كە دەردەكەوتت. ھەرگیز دەولەمەندییەكەى نەبوو ھۆى
لەخۆبایى بوون و ھەمیشە وەكو تاكىكى ھەژارى ناو موسولمانان
دەژیا.

پاش ئەوھش كە بوو بە سەرکردەى دەولەتى مەزنى ئىسلام،
ھیچ نەگۆرا و لەسەر ژيانى پىشووى خۆى بەردەوام بوو. بۆیە
خەلكى چۆن بژيانایە، ئەویش بە ھەمان شیوہ دەژیا.

كارەكانى حەزرەتى عوسمان بۆ ئەو نەبوو تا خۆى لای خەلكى
خۆشەويست بكات. بەلكو ھەموو ھەلسوكەوتەكانى لە باوھرى
تەواوى بە خۆى گەورە و ئەو وانە بەپێزانەوه سەرچاوى گرتبوو كە
لە پىغەمبەرى خواوہ فێریان ببوو.

* * *

پیره میردی رۆحسوک

مندالینکی بچکۆلانه لەتزیك مزگهوتە کە ی پێغه مبهری خواوه
بالتدهی هه لده فراند. به پۆشاکه کانیدا دیاریوو که سێکی هه ژاره.
له ده می یاریکردندا پیاوئکی بینی که له ولاره خوی لیکه وتوو،

ئەمەش لەناكاو وەستا و بەخێزایی لێی نزیک بوووه.

پیاوه که له شیرینی خەودا بوو. پیره‌مێردێکی سەر و پریش پر بوو که چەند هیلێکی شوئەواری درکەومێکوتە بە دەموچاویەوه دیار بوو. لەم بارەدا هێندە رۆحسوک دەهاتە پیش چاو، مندالە که بآئندەکانی لەبیر چوووه و کهوتە تەماشاکردنی ئەم مامە پیره‌یه.

مامە پیره‌ش یە کسەر خەبەری بوووه و چاوه‌کانی کردەوه. بەبێدەنگیی سەیرێکی مندالە‌که‌ی بەرامبەری کرد. مندالە که هێشتا واقعی ورمابوو.

پیره‌مێردە که وتی:

- تۆ کێت رۆلە؟

مندالە که بەبێستنی دەنگە که هاتەوه هۆش خۆی و بۆی دەرکەوت که مامە پیره‌ که خەبەری بوووه‌ته‌وه:

- کورپی سەعیدم.

پیره‌مێردە رۆحسوکە که زەرەدە‌خەنە‌یه‌کی کرد و خۆی رێک کردەوه. ماویه‌کی چاک بەچاوی پرسۆزەوه تەماشای مندالە‌که‌ی کرد. لەدواییدا هاواری لە گەنجیک کرد که ئەویش که مینک لەولاترەوه خەوی پێدا که وتیوو. بەلام گەنجە که له‌ خەونکی قولدا بوو. لەوه نەدە‌چوو بە بانگ کردن خەبەری بێتەوه. لەپای ئەمە مامە پیره‌ بە مندالە‌که‌ی وت:

- برۆ، بە خەبەری بهینە.

مندالە‌که‌ش بە قەلە‌مبازێک خۆی گەیانده‌ لای گەنجە که و

رأبوهشانء و بهخهبرى هئنا. ئئنجا پئى وت كه مامه پئره بانكى دهكات. لاهه كه به شئوازنك كه رئزى لئدهبارى راءىكرد و خوى گه يانءه لائ پئره مئزءه كه. مامه پئره شتئكى به گوئءءا چر بانء. گه نجهش پاش ئه وهى زؤر به وردى گوئى بؤ راءگرت، ههستا و به راءكردن ءوور كه و ته وه. منءالءه كهش به تاسه وه سهبرى ئه و روءءاوانهى ءه و روبه رى ءه كرء.

زؤرى پئنه چوو گه نجه كه گه راءه وه. له گه لء خؤشءءا كئسه يءه ك و ءهستى جلى تازه شى هئنا بوو. مامه پئره منءالءه كهى بانگ كرءه لائ خؤى و به ءهستى خؤى جوان جوان جله كانى كرءه به رى. ئئنجا كئسه كه شى ءا به ءهستى و پئى وت:

- ءهى رؤلءه گئان، ئئستا ءه توانئت برؤئت.

منءالءه كه ته ماشاءه كئى جله كانى به رى كرء و له خؤشءءا روءى گهش گهش بووه وه. پاشان به راءكردن له و ناوه ءوور كه و ته وه. چوو باوكئى ءؤز به وه و به سه رهاته كهى بؤ گئر راءه وه. باوكئى له م كاره سه رى سو رما بوو. به به كه وه كئسه كه ئان كرءه وه، پر بوو له پاره. كو رءه كه ءهستى كرء به باس كرءنى پئره مئزءه كه. ئئنجا باوكئى زه رءه خه نه به كئى كرء و وتئ:

- كو رئى خؤم ئه وه پئشه وائى مو سو لمانانه، عوسمانئى كو رئى عه ففان.

بەخشىن

كاتىك ھەزرەتى عوسمان بوۋە جىنشىنى موسولمانان، خەلكى زۆر بەناسانى دەياتتوانى سەردانى بىكەن و چاويان پىيى بىكەوتت. ئەوانەى كە دەھاتن ھەندىكىان باسى پىداويستىيەكانى خۆيانيان بۇ دەكرد و ھەندىكى تىرشىيان ئەو پىسيارانەى ببوۋە خولىيى سەريان لىيان دەكرد و ۋەلامى خۆيان ۋەردەگرت.

پۇژۇنكىان لە دەرگا درا. پىاوتك ھاتە ژوررەۋە كە ھەر بەرۋالەتيدا دىاربوو زۆر ناپرەھەت بوو. سلاۋى كىرد. پاشان ھەزرەتى عوسمانىش ۋازى لە كارى بەردەستى ھىنا و ۋەلامى سەلامەكەى داىپەۋە و پىيى فەرموو:

- فرموو برای خوشه‌ویستم. گویم لیته.

کابرا دانیشت. نینجا دوای نه‌وهی هه‌ناسه‌یه‌کی قولی هه‌لکیشا،
دهستی کرد به باسکردنی کیشه‌که‌ی و وتی:

- کاتیک له باخه‌که‌مدا نوژم ده‌کرد، گوئیستی ده‌نگی
بالنده‌یه‌ک بووم. به‌راستی به‌ئاوازیکی زۆر خوش ده‌یخویند، نینجا
منیش به‌چاو ده‌ستم کرد به‌گه‌ران به‌دوایدا. بینیم وا ریک له‌سه‌ر

لقى داره كەى بەرامبەرم نىشتووۋەتەوۋە. ھەرۋەھا جوانىيەكەشى ھىندەى دەنگى ناوازە بوو. بەسەرسامىيەوۋە سەيرم دەكرد تا ئەوۋەى لە ناكا و فرى و پۋىشت. ئىتر ئەو كاتە بىرم كەوتەوۋە كە من نوپۇرم دەكرد. ھەزەرتى عوسمان لە لايەكەوۋە بەتاسە و سەرسوورمانەوۋە گوئى لە كابرا دەگرت. لە لايەكى ترىشەوۋە دەيوست بزائىت قسەكانى كابرا بەكوئ دەگات. پىاۋەكەش زۆر درپۇزەى نەدايە و وتى:

- جوانى و پاراۋەبى باخەكەم منى لە نوپۇزەكەم كرد، منىش بەم كارە زۆر دلئەنگ بووم. بۇيە ئىستا دەمەوئت لەبرى ئەم گوناھە چاكەيدەك بەكەم. دەمەوئت ئەم باخچەيە لە رپى خوادا ببەخشم. تكات لئدەكەم، ئەم باخچەيەم لئوەرگەرە و چۆن دەتەوئت بەكارى بەيتە.

ھەزەرتى عوسمان نەيدەزانى چۆن وەلامى ئەم پىاۋە بەرپۇزە بداتەوۋە. چۈنكە لە راستىدا چاۋەرپى ھەلسوكەوتىكى لەم جۆرەى لئندەكرد. بۇيە كاتىك بىنى كابرا زۆر دلئەنگە، ناچار بوو ئەو داواكارىيەى قبول بەكات. ئەوۋە بوو باخەكەى كرده خىر و ھەزەرتى عوسمانىش خستىيە فرۇشتنى ئاشكراۋە و بە نرخىكى باش فرۇشتى و پارەكەشى بۇ خزمەتى موسولمانان بەكار ھىئا.

* * *

زۆركردنى قورئان

لەسەردەمى دەسەلاتى ھەزرەتى عوسماندا زۆر شوئىن فەتحى كران
و لە ماوەیەكى زۆر كورتدا سنوورى دەولەت گەشتە ناو ئەوروپا و
ئاسیا و ئەفریقا.

ھەزرەتى عوسمان (پەزای خۆی لیبیت) ھەر بەمانەوہ نەوہستا،
بەلکو دەیرىست دورگەکانى ناو دەریاش فەتح بکات. بۆیە نەدەبوو
شوئىنك بمىنیتەوہ كە زایەلەى ئایىنى خۆی لیتەبىسترايیت. بەم

مەبەستەش دەستى كۆرد بە ئامادەكارى. تا واى لىھات ھېزى سوپا
لە دەرياشدا دەركەوت.

ئىتر بە گەورەبوونى دەولەت خەلكىش دەولەمەند بوو. لە ھەموو
لايەكەو دەستكەوت دەھات و بەسەر خەلكىدا دابەش دەكرا. بەلام
ئەم گەورەبوونەش چەندىن كىشەى لە گەل خۇيدا ھىنايە كايەوھ.
ئەوانەى لە ولاتە تازە فەتخ كراوھكاندا موسولمان دەبوون، دەيانويست
بەزووترىن كات فېزى قورئان بىن. بۇيە دەھاتن ئاستى قورئان
فېزىوونى خۇيان لە گەل يەكترىدا بەراورد دەكرد و ھەندىك جار
بارگرزى لەنىوان خۇياندا پروویدەدا و دەيانوت: ”خویندەوھەكەى من
راستترە، خویندەوھەكەى تۆ ھەلەى تىدايە.“

يەككە لەھاوھلان ھەستى بەم بارودۇخە كرد، بۇيە يەكسەر چوھ
لاى ھەزرتى عوسمان و پىي وت:

- ئەى پىشەواى باوھرداران، وا ھەندىك لە موسولمانان جارجار
لەسەر شىوازى قورئان خویندن دەيىت بە دەمەقالەيان. نەوھك ئىمەش
وھك يەھودى و مەسىحىھەكان بىيىت بەناكۆكىمان لەسەر كىتپى خواى
گەورە. با بەزووترىن كات رېنگەچارەيەك بۇ ئەم كىشەيە بدۆزىنەوھ.

ھەزرتى عوسمان خۇى كەسەك بوو ھەمىشە شەيداي قورئان
بوو. بۇيە يەكسەر بۇ راپەراندىنى ئەم كارە قۇلى لىھەلمالى. خىرا
يەككىكى نارد بۇ لاى دايكى ئيمانداران، ھەزرتى ھەفصە و پىي وت:

- قورئاننىكى نوسراوى سەردەمى ھەزرتى ئەبوھەكر لاى جەنابت
ھەيە. تەكايە بۇمان بىئىرە. چەند دانەيەكى ترى لەبەر دەگرىنەوھ و
دەينىرىن بۇ چواردەورمان.

هزرهتی هه فهی دایکی نیماندارانیش له سهه رسته پشهوای
باوهرداران قورئانه کهی بو نارد. ئیتر نه وهبو له ماوهیه کی کهمدا
شهش دانهی تریان له بهر نهو قورئانه نووسیهوه. له کاتی نووسینهوه دا
زۆر بهوردی و ناگادارییهوه کاریان ده کرد تا کو خالیک چیه له گه
نهوانهی تر دا جیاوازیان نهیت.

پاشان یه کیک له قورئانه کانیاں له مه دینه دانا و نهوانهی تریان
نارد بو موسولمانانی شاره کانی دهه روبه ریان.

نهمهش به دهسته کوتیکی گه وه داده نریت له میژوی پر
سهه وهی ئیسلامدا. چونکه لهو رۆژه به دواوه قورئانی پیروز
له بهری نوسرایه وه و وای لیهات له هه موو مالیکدا ههیت.

* * *

نامه

کاتیک نایه‌ته‌کانی قورثانی پیروز به وحی بۆ سەر پیغمبهرمان
دادبەزین، ئەوا یە کسەر پیغمبهری خوا ﷺ و هاوہ‌لان لەبەریان
دەکرد. بەلکو تەنھا بەمەشەوہ نەدەوہستان و بی کات بە فیڕۆدان
نایه‌ته‌کانیان دەنوسیہوہ. بۆیہ هاوہ‌لان نایه‌ته‌کانی قورثانی پیروزیان

لهسەر گهلای دارخورما و بهردی پروون و پیستهی ناسک دهنوسییهوه. نهوه کهسانهش که بهم کاره ههلدهستان نهوانه بوون که خویندنهوه و نووسینیان باش دهزانی.

کهسیک ههبوو بهناوی مهپروان. نهم پیاوه خویندنهوه و نووسینی دهزانی و پیغهمبهری خوا ﷺ کردبووی به نوسهری وهچی. ههندیک لهو نایهت و سوزهتانهی بوی دادهبهزین بهوی دهنوسییهوه.

جارنکیان سورهتیکی تر دابهزی و پیغهمبهری خواش ﷺ لهسەر نهاریتی خوی داوای کرد بنوسریتهوه. مهپروان یهکسهر پینوسوی گرته دهست. پیغهمبهری خواش ﷺ نایهتهکانی دهخویندنهوه و نهویش دهینوسوی. له کۆتاییدا سورهتهکه تهواو بوو. که کاتی نووسینی ناوی نایهتهکه هات، پیغهمبهری خوا پینی فهرموو که سورهتهکه ناوی آل عمران"ه.

مهروان وهستا و خهیالی چوو بهلای وشهی "عمران"هوه. ئینجا بییری له ناوی خوی کردهوه که "مروان" و "عمران" له یهکهوه نزیکن. له دلای خۆیدا وتی: با "لهبری آل عمران" بنوسم "آل مروان". "آل مروان" بهمانای خیزانی مهروان یاخود تیرهی مهروان دههات. ههر بهو شیویهشی کرد که بییری لیکردبووهوه.

پیغهمبهری خواش ﷺ ههستی بهم بارودوخه کرد، چونکه خوای گهوره خوی بهلینی پاراستنی قورناتی پیروزی دابوو که تا پروژی قیامت ری نادات تهنانهت یهک وشهشی لیبگۆردریت. بویه یهکسهر مهپروانی وهستاند و بهتووڕهیییهوه نهم وشانهی پین وت و له مهدینه دهری کرد:

- ناکریت له مهودوا تۆ له ناوماندا بیت.

له راستیدا مهروان خراپهیهکی زۆر گهورهی نهنجام دا. بۆ ئهوهی باجی کارهکەشی بدات ده‌بوایه مه‌دینه جیبه‌ئیلێت.

چهند سالیکی زۆر به‌سه‌ر ئه‌م به‌سه‌رهاته‌دا تێپه‌ریبوو و پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وه‌فاتی کردبوو. هه‌زره‌تی نه‌بویه‌کریش (په‌زای خوای لیبیت) له‌جی پیغه‌مبه‌ری سه‌روه‌ر ببوه جینشینی موسولمانان. ئیتر ئه‌و کاته مه‌روان داوای مۆله‌تی گه‌رانه‌وه‌ی له‌ هه‌زره‌تی نه‌بویه‌کر کرد، به‌لام مۆله‌تی پینه‌دا.

هه‌زره‌تی نه‌بویه‌کریش پاش دوو سال وه‌فاتی کرد و هه‌زره‌تی عومه‌ر (په‌زای خوای لیبیت) هاته‌ جی. مه‌روان به‌ هه‌مان شیوه‌ داوای مۆله‌تی گه‌رانه‌وه‌ی له‌ویش کرد، به‌لام ئه‌ویش مۆله‌تی نه‌دا. هه‌زره‌تی عومه‌ر هه‌ر به‌مه‌وه‌ نه‌وه‌ستا، به‌لکو ناردی بۆ شوئینیکی دوورتر.

که‌ هه‌زره‌تی عوسمان بوو به‌ خه‌لیفه، مه‌روان زۆر دل‌خۆش بوو، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ده‌یزانی هه‌زره‌تی عوسمان که‌سیکی دل‌نهرمه‌.

بۆیه‌ یه‌کسه‌ر خۆی کۆکرده‌وه‌ و چوو بۆ‌لای هه‌زره‌تی عوسمان، زۆر لێ پاره‌یه‌وه‌ و خۆیدا به‌سه‌ر قاجیدا.

هه‌زره‌تی عوسمان (په‌زای خوای لیبیت) به‌ بینینی ئه‌م حاله‌ی به‌زه‌یی پیا‌دا هاته‌وه‌. چونکه‌ مه‌روان به‌پرووخساریدا وا دیاریبوو که‌ به‌راستی له‌ کاره‌که‌ی په‌شیماننه‌. به‌م شیوه‌یه‌ له‌و پرۆژه‌ به‌دواوه‌ مه‌روان له‌ مه‌دینه‌ ده‌ستی کرد به‌ ژیان. زوو زوو سه‌ردانی هه‌زره‌تی

عوسمانى دەکرد و جيڭگەي خۆي له دليدا كردهوه. دواي ماوهيه كيش
حهزرتى عوسمان كردى به نوسهري خۆي.

ئەوئەندەي نەبرد كۆمەلئيك له ميسرهوه هاتن. باسى ئەويان كرد
كه واليه كەيان بەدئ نيهه. ههزرتى عوسمانيش يه كه يه كه گوئي له
سكالاکانيان گرت. پاشان فەرمووي:

- باشه، من واليه كەتان بۆده گوڤم. پيم بلين له شوئنى ئەو كيتان
دهوئت؟

- موحه مەدى كورپى ههزرتى ئەبويه كر بۆ ئەم كاره شياوه.

ههزرتى عوسمان (پرهزاي خواي لبييت) پاش ئەوهي راي
دهورويهري وەرگرت، داواكاريهه كەيانى جيبه جيئ كرد. بۆيه يه كسه ر
مهروانى نوسهري بانگ كرد و فەرمووي بنووسه: ”ئەي خەلئكى
ميسر، ئەوا من واليه كەي ئيوهم گوڤي و له شوئنى ئەو موحه مەدى
كورپى ئەبويه كرم دانا.“

مهروان زۆر له ههزرتى ئەبويه كر توڤه بوو، چونكه له سه ردهه مى
دهسه لاتى ئەودا نهيهيشت بگه رپئته وه بۆ مه دينه. ته نهها بهو هۆيه وه
بوو كه ههزرتى عومه ريش مۆلئتى گه رانه وه ي نه دا بوو و وتبووي:
”پئغه مبه رى خوا و ههزرتى ئەبويه كر مۆلئتيان پئنه داوه منيش
مۆلئتى پئنادهم.“ مهروان له زوو وه به دواي هه ليئكدا ده گه رپا
تۆلئسه نيئته وه. ده ي وا ئئستا ئەو هه له ي به دوايدا وئل بوو، كه وته
به ردهه ستى.

مهروان به ميشكى خۆي نامه يه كى ترى نووسى: ”تۆ ئەي والى

میسر، موحه مەدی کورپی ئەبوبەکر دیت بۆ لات و پیت دەلیت تۆ لەسەر کارەکت لایراویت و من لە شوینی تۆ دانراوم. من وازم لە بریاری لەسەر کارلابردنی تۆ هیناوه. موحه مەد و هەموو ئەوانە بکوژە که لە گەلیدان.

ئەمە پلانیکی زۆر ترسناک بوو. تۆلە بەرچاوی مەرپوانی تاریک کردبوو و هیچ بیرى لەووە نەکردهوه پوژنیک دیت ئەم تەلەكەیهی ئاشکرا دەپیت.

کاری نووسینی نامەکه تەواو بوو. تەنھا سەلمانندی راستی و دروستی نامەکه مابوو. بۆ ئەم کارەش پپۆستی به مۆری حەزرەتی عوسمان دەکرد.

مەرپوان بۆ ماویەك بیرى کردهوه چى بکات و چى نەکات. نیتەر لە کۆتایدا پلانی کوشندهی خۆی داپشت و بە دەم خۆیهوه دەپوت: ”خەلیفە تەنھا لەیدە کاتدا نەپیت هەرگیز مستیلەكەى دانانیت، ئەویش ئەوکاتەیه که دەچیتە سەرئاو و دەیداتە دەست ئەو کەسەى لەو کاتەدا لێیهوه نزیکە. ئەووش لەبەر ئەوهى ناوی خوا لەسەر مستیلەكەى نووسراوه. هەر بۆیه ناپیت لەمەودوا ساتنیک لە عوسمان دوور بکەومەوه.“

مەرپوان هیچ بیرى لەو زیانانە نەدەکردهوه که لە دەولەتی ئیسلامی دەکەوتن. بەلکۆ تەنھا بیرى لەووە دەرکدهوه که تۆلەى خۆی لە حەزرەتی ئەبوبەکر بکاتەوه.

بۆیه خۆی گەیانده لای حەزرەتی عوسمان و لەوی خۆی به شتیکەوه سەرقال کرد تا لە کۆتاییدا حەزرەتی عوسمان هەستا بۆ

ئەوھى بېچىت دەستىزۆرەكەى تازە بىكاتەو، ئەوھبوو مستىلەكەى دايە دەست مەروان و پۇيشت.

مەروان ئەوھندە شلەزابو نەيدەزانى چى بىكات. ئەم كارە زۆر لەوھى بىرى لىدەكردەو، ئاسانتەر بۇى رېكەوت. بۇيە خۇى كۆكردەو و نامەكەى مۆر كىرد و دايە دەست نامەبەرەكەى خۇى كە متمانەى پىدەكرد و وتى:

- زۆر بەپەلە ئەم نامەيە بگەيەنە دەست والى مىسر. دەبىت پىش ئەو كۆمەلەيە و موھەمەد بگەيت. بەلام ئەگەر بە پىچەوانەو، بىت ئەوا ھەموو شتىك ھەلدەو، شىتەو.

نامەبەرەكەشى بە زۆرزانىەكەو، پىكەنى و وتى:

- خەمت نەبىت، ھەر ئىستا دەبىم بە بالندە و دەفرم. پىش ئەوان دەگەمە مىسر و نامەكە دەگەيەنم.

نامەبەرەكە پۇيشت و مەروانىش ھاتەو، ژوورەو. پاش ماوھىەكى كەمىش كە ھەزرتى عوسمان گەپايەو، ژوورەو مەروان مستىلەكەى پىدايەو، ئەوېش كىردىەو، پەنجەى و دەستى بەكارەكانى كىردەو.

موھەمەدى كورى ھەزرتى ئەبۇبەكر (رەزى خا لە ھەردوكان بىت) لەگەل كۆمەلەكەى مىسر بە كاروانىك كەوتبۇنە رى. باش نرىك بوبۇنەو، بۇيە لەسەر گىردىك كاروانىايىن خست و مۇلىيان بە ئازەلەكانىيان دا. لەم كاتانەدا يەكىكىيان بىنى كە بە خىرايى بەرەو لايان دىت. ئەمە ھەموانى خستە گومانەو. بۇيە پىريان دا چاوپىيى كابرا بىكەن. بەلام لەم كاتەدا شتىك روى دا كە چاوپىيان

نەدەکرد؛ ئەو پياوھ بە بېنىنى ئەمان يەكسەر رېڭگەكەى گۆرۈى .
ئەمانىش ھەستىيان كىرد كە ئەم ماستە مووېەكى تىدايە .

محمد سەربازەكانى نارد بەدوايدا . دواى ماوېەك پياوھكەيان
گىرت . قۆلىيان گىرت و بەزۆر ھىنايان بۆ لاي كاروانەكە . سەرتاپاي
كابرايان پشكىنى ، بەلام ھىچيان نەدۆزىيەو . تا لە كۆتاييدا يەككىيان
مەتارەكەى پشكىنى و نامەكەى دۆزىيەو .

كە نامەكە خورتىرايەو ھەموو واقيان وپما . چۆن ھەزرەتى
عوسمان كارىكى وھا دەكات . كەس نەيدەويست باوېر بەمە بىكات .
بەلام مۆرى خەلىفەى پېوھبوو .

بۆيە كاروانەكە رېپرەوى خۆى گۆرۈى و بۆ لېپرسىنەو لەم كارە
بەرەو مەدىنە گەرانەو .

لە كۆتاييدا گەيشتەو مەدىنە . دوورپووەكانىش كە ئەمەيان
بىنى يەكسەر چوونە لايان . قەرەبالغىيەكە لە ماوېەكى كەمدا زۆر
زىيادى كىرد . ھەموو پىكەو چوون بۆ لاي ھەزرەتى عوسمان . لەدواى
گفتوگۆيەكى زۆر گەيشتن بە ئەنجام و تىگەشتن كە ئەم تەلەكەيە
مەپروان دايرشتوھ ، بۆيە كۆمەلنىك بە تورپەيەو و تيان .

- ئەى عوسمان! ئەم ھەوالدەرە ھەوالدەرى تۆيە . ئەو وشترەى كە
سوارى بوو ھەر ھى تۆيە . مۆرى سەر نامەكەش ھەر ھى تۆيە ...
ھەرچەندە بۆمان پروون بوەتەو كە ئەمە كارى مەپروانە . بەلام لەبەر
ئەوھى ئەم شتانە بەسەر تۆدا تېپەپرون و تۆ بوويتە ھۆكارى ئەم
پرووداوھ ، دەبىت واز لە دەسەلات بەيىت .

حەزرەتی عوسمان (پەزای خۆی لیبیت) بەم داواکارییەیان
پەزای نەبوو. چونکە چەند سالیکی لەوەوپێش پێغەمبەری خوا ﷺ
پێی پراگەیاندا بوو کە کارێکی وا پوو دەدات و فەرموو بووی:

”ئەو عوسمان، خۆی گەورە کراسیک دەکاتە بەرت. دوورپووانیش
داوات لێدەکەن ئەو کراسە داکنیت. هەرگیز نەکەو ئەو کراسە
دابکەنیت. گەر بەقسەو ئەوان بکەیت ئەوا هەتا و شتر بە کونی
دەرزیدا تێنەپەرپێت بەهەشت نابیت.“

یاخیبووان کە بۆیان دەرکەوت حەزرەتی عوسمان نیازی ئەوێ
نییە بەهیچ شێوەیک واز لە خەلافەت بەینیت، هێرشیان کردە
سەر مالهەکی. بەلام حەزرەتی عوسمان (پەزای خۆی لیبیت)
نەبەشت هیچکام لەو کەسانە بێنە دەست کە بۆ پارێزگاریکردنی
حەزرەتی عوسمان و مالهەکی لەدژی یاخیبووان نامادە بوون. چونکە
نەیدەوێست بەهیچ شێوەیک لە شاری پێغەمبەردا خۆن برژێت.
پووی کردە ئەو کۆیلانەشی کە نامادە بوون لەپێناویدا گیانی خۆیان
بەخت بکەن و فەرمووی:

- ئەوێ واز لە چەکەکی بەینیت نازادی دەکەم و دوغای
خێریشی بۆ دەکەم.

ئەم قسەیک لەلایەکەو فەرمانیش بوو. ئەوانێ لەوێدا بوون
هەموو چەکەکانیان دانا. بەلام حەزرەتی عەلی کە ئەم هەوالێ
بیست، کۆرەکانی بانگ کردە لای خۆی و پێی فەرموون:

- ئەوێ وێستی خراپە بەرامبەر عوسمان بکات شمشێرەکانتان
دەربەینن و بیکۆزن. پێگەش بە کەس مەدەن بچێتە ژوورەو.

ھەردوو نەوھ نەبەردەكەى پىقەمبەرىش شمشىرەكانيان بەست
و دەرچوون. لەبەردەم مالى حەزرتى عوسماندا بە شمشىرى
ھەلكىشراوھە پراوھستان. بۆيە كەس نەيوپرا يىت بەر ناوھدا ياخود
بچىتە مالىانەوھ.

* * *

من شهیدم

وا دیاربوو یاخیبوان نیازی چۆلکردنی بهردم مالی حهزرتی
عوسمانیان نهبوو. خه لکی مه دینهش خۆیان خزاندبووه ماله کانیا نهوه
و به خه مباریهوه چاوه پروان بوون. ژمارهی یاخیبوان زۆر بوون.

هزرهتی عوسمانیش له ماله کەمی خۆیدا زۆر له سه رخۆ ده جوولایه وه.
وهک نه ریتی همیشهیی خۆی دیسان قورئانی ده خوینده وه.

جارتکیان تینووی بوو، به لام یهک دلۆپ ئاو له مالیاندا نه بوو.
نه شی ده توانی له دهره وه ئاوینیت، له بهر نه وهی یاخیبووان رینگه یان
به چوونه دهره وهی نه ده دا. چوه سه ریانى ماله کەمی و بانگی له
یاخیبووانی خواره وه کرد:

- نهی میسرینه کان، با نه و پیاوانه بینه پیشه وه که هانیان داوون.
دوو پیاوی زله و که ته چه ند ههنگاوێک هاتنه پیشه وه. هزره تی
عوسمان (رهزای خوی لیبیت) سه رینکی کردن و فه رمووی:

- له مه دینه دا جگه له بیری روممه ئاوی خواردنه وه نه بوو.
منیش له پای ویستی پیغه مبه ری خوا نه و بیره م به پاره ی خۆم کرپییه وه.
که چی ئیستا ئیوه ناهیلن بچه سه ر نه و بیره و ئاو بخۆمه وه. ئایا
ئاگاداری نه وه هه ن که چ کارنک ده کهن؟

هه ردوو پیاوه که له یهک کاتدا وه لامیان دایه وه:

- خوا خۆی ده زانیت که نه م قسانه ت هه موو راستن.

هزره تی عوسمان له پاش نه م وه لامه دووباره ده ستی کرده وه به
قسه کردن:

- مزگه وتی پیغه مبه ری خوا به رته سک ببوو، پیغه مبه ری خوا
فه رمووی: ”کی له به رامبه ر به ده سه ته یانی به هه شتدا مزگه وته که مان
فراوان ده کات؟“ من نه و مزگه وته م فراوان کرد. به لام ئیستا ئیوه
ناهیلن من له ناو نه و مزگه وته دا نوێژ بکه م. ئایا ئاگاداری نه وه

هەن كە چ كارنك دەكەن؟

وہلامی پیاوہكان دیسانوہ ہمان شت بوو:

- خوا خۆی دەزانیت كە ئەم قسانەت ھەموو راستن.

ھەزرتی عوسمان ھەناسەییەکی قولى ھەلمژی و بە دەنگیکی بەرز كە ھەموویان گونیان لییت فەرموی:

- بۆ خوا و نیسلام قسە بکەن؛ بە مالى خۆم لەشكری سەختم نامادە نەکرد؟

- بەلى، تۆ نامادەت كرد!

- دووبارە بۆ خوا و نیسلام لیتان دەپرسم؛ پوژیکیان كە ئەگەل پیغەمبەری خوا و نەبویەكر و عومەر لەسەر كیوی ئوحد بووین، لەو كاتەدا ئەم كیوہ دەستی كرد بەلەرزین. بەرادەییەك كە بەرد لە لوتكەى كیوہكەوہ تا بنی تلۆر دەبووہوہ. ھەر بۆیە پیغەمبەری خوا پاژنەپیتی كیشا بە كیوہكەدا و فەرموی:

”ئەى ئوحد ئارام بەرەوہ، ئیستا پیغەمبەرنك و راستگوئیەك و دوو شەھید لەسەرت پاوہستاون.“

پیم بلین، ناگاداری ئەمەش ھەن؟

دوو پیاوہكە دیسان وتیان:

- خوا خۆی دەزانیت كە ئەم قسانەت ھەموو راستن.

ھەزرتی عوسمان دەستەكانی كردهوہ و فەرموی:

- پاك و ییگەردى بۆ خواى گەورە، پیغەمبەرى خوا منى

به شههید ههژمار کردووه، سوئند به خوای که عبه من شههیدم!
حهزرتی عوسمان (پهزای خوای لئییت) گهراپهوه ژووره کهی
خوی. لهم کاته دا ههندیك لهیاخیبووان په شیمان بوونهوه. به خه م و
خه فهتیککی زۆروه قهره بالغییه کهیان جیهیشت. به لام دیسان ههندیکی
تر لهیاخیبووان بهردهم مالیی ههزرتی عوسمانیان بهرنه دا.

* * *

شهر کردن؟ هرگز رینادم!

حزرتی عوسمان له ماله کهدا قورنانی ده خوئند و خیزانه کهدی به چاونکی پر له فرمیسکوه سهیری ده کرد. لهم کاته دا نه بو هورهیره هاته ژوره وه. یاخیبوه کان نه یانتوانیبوو دهستی بو بهرن. نه مهش له بهر نه وهی هاوه لیک بوو که هه موو ته مهنی له گهل پیغه مبهری خوادا به سه بر دبوو. نه بو هورهیره به حزرتی عوسمانی وت:

- نهی پیشه وای نیمانداران، ئیتر ده بیئت شهر بکهین.

حزرتی عوسمان (پرهزای خوای لیپیت) به هیمنی سهیری کرد و فرموی:

- ئەى ئەبو ھورەيرە، كوشتنى ھەموو مرۆڤەكانت پىخۆشە، بە
منىشەو؟

ئەبو ھورەيرە زۆر بەدلىيايىھەو ۋەلامى داىھەو:

- نەخىر.

ھەزرەتى عوسمان زەردەخەنەيەكى خەماوى كرد و فەرمووى:

- كەوايىت شەپمەكە. سوئند بە خوا گەر تەنھا يەك كەس
بكوژيت ۋەك ئەو ۋايە ھەموو مرۆڤەكانت كوشتىيىت.

ئەبو ھورەيرەش لەھەموو كەس باشتەر ئەمەى دەزانى، كەمىك
بىرى كرددەو ۋ دواى ئەو رۆيشت.

زۆرى پىنەچوو عەبدوللەى كورى زوبەير ھات و وتى:

- ئەى عوسمان، كەسانىكى زۆر لىرە ھەن كە نامادەن پشتت
بگرن. ئەگەرچى ژمارەيان لە ياخيىووانىش كەمتر يىت، بەلام
خوا يارمەتيت دەدات. تكات لىدەكەم مۆلەتمان پىندە بچەنگىين
لەگەلىاندا!

ھەزرەتى عوسمان بىر كرددەو ۋەلامى داىھەو:

- نەكەن كارىكى وا بگەن! ئەو ۋەى بىھويىت لەبەر من خوئىن
بپىژىت، ئەوا دەيترسىنم لەو كارە ۋ خواى گەورەى ۋەبىردىنمەو.

زوبەير زۆر ناچارانە دەستى لە شمشىرەكەى دوورخستەو.

ئەم جارەيان زەيدى كورى ثابت ھات. زەيد يەكىك بوو لە
بەناوبانگەكانى مەدىنە. بە ھەزرەتى عوسمانى وت:

- ئەي پېشەۋاي موسولمانان، ئەنصار لەدەرەۋە چاۋەرپىي فرماني تۆن، دەلېن: ”با خەلىفەي موسولمانان مۆلەتى شەرمان يېڭىدات تا رزگارى بگەين لەم ياخيپووانە.“ چى دەلېت؟

حەزرەتى عوسمان ۋەلامەكەي ھەر نە گۆرېبوو:

- شەرکردن؟ ھەرگىز رېنگە نادەم!

زەيدىش بە خەمبارىيەۋە حەزرەتى عوسمانى جېھېشت.

نەمجارەيان جەنگاۋەرئىك كە ناۋى سەئىد بوو ھاتە ژوورەۋە. توورەيى لە چاۋانيدا دەخوئندرايەۋە، بەتوندى شمشىرەكەي بە دەستەۋە گرتبوو. بەحەزرەتى عوسمانى وت:

- ئەي پېشەۋاي موسولمانان

حەزرەتى عوسمان بەسەر سوپمانەۋە سەيرى كرد. ئەۋىش بەردەۋام بوو:

- تاكەي ئاۋا بەدەست بەسراۋى چاۋەرپوان بېين. ئەم ياخيپووانە قەلاچۇمان دەكەن. دەي خۆ ۋا خەرىكە دەمانخۆن. يەكئىك تىر دەھاۋىت ۋ يەكئىكى تر بەرد ۋ يەكئىك شمشىرەكەي رادەۋەشىنئىت ۋ گالئەمان پىدەكات. دە ئىتر فرماني جەنگمان پىدە!

حەزرەتى عوسمان بەدەنگىكى زۆر ناسك وتى:

- منىش دەزانم ئەگەر بەرامبەريان شەر بگەم، دەيانبەزىنم. بەلام بەخۋاي گەرە من نامەۋىت شەر بگەم. من خۆيان ۋ ئەۋانەش كە ھانىيان دەدەن حەۋالەي خۋاي گەرە دەكەم. ھەرچۇئىك بىت بەم تىزىكانە ھەموومان لەبەردەم خۋاي گەرەدا كۆدەبېنەۋە. بەلام

هەرگیز فرمان به شەڕکردن نادم.

سەعید کەسێکی پشودرێژ و خۆراگر نەبوو. ئەو زۆلمە یی
قبوول نەدەکرا کە بەرامبەر پێشەوای موسولمانان ئەنجام دەدرا.
بۆیە دەستی لە شمشێرەکە ی توند کرد و وتی:

- بەخوا باوەڕناکەم لەمەودوا چاوەڕێی بیروبوچوونی تۆ بکەم
لەمەر ئەم بابەتە. ئەوێ من بە خۆم و شمشێرەکە ی دەستمەو دەپروم.
حەزرەتی عوسمان نەیتوانی رێی لێبگرێت. سەعید لە
چاوترووکانی کدا خۆی گەیانده دەرهوه و بە تەنیا کەوتە گیان سەدان
یاخیبوو. ئەوێ دەهاتە بەردەمی دەیدایە بەر شمشیر. بەلام لەکۆتاییدا
یاخیبووان شەهیدیان کرد.

حەزرەتی عوسمان زۆر بەم بارودۆخە دلگران بوو. دە ی خۆ لە
دەرهوه حەوت سەد کەسی وە ک سەعید نامادەبوون لەپێناو حەزرەتی
عوسماندا (رەزای خوای لێبیت) خۆیان بەخت بکەن و چاوەڕێی
ناماژیهکی ئەو بوون تا تۆلە لە دانە بەدانە ی یاخیبووان بستیننەو.
بەلام ئەو رینگە ی بەو نەدا و نەیدەویست لەمەدینەدا دلۆپیک خوێن
بەرژێت، بەردەوام دەیوت:

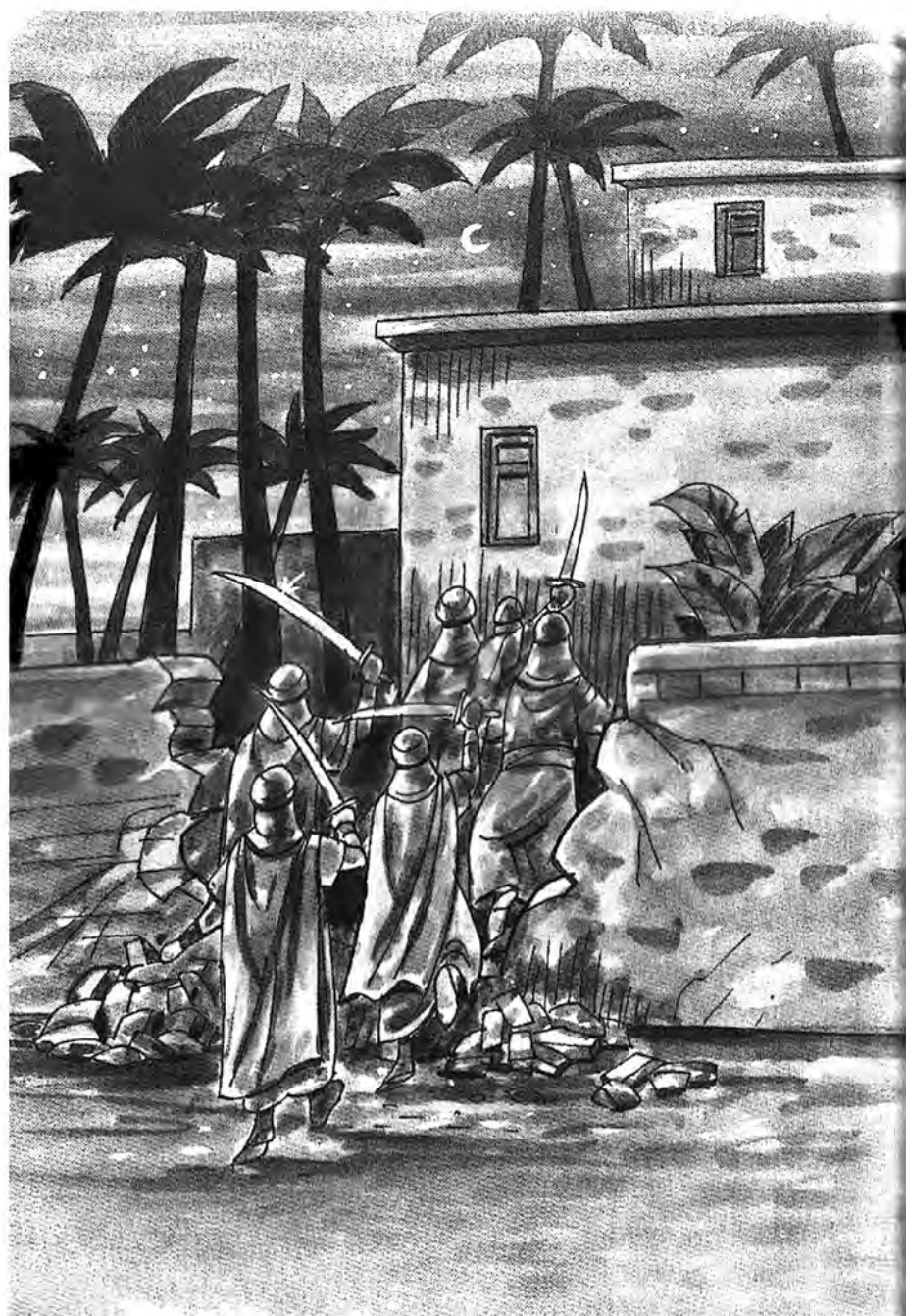
- لە لای من بەنرخترینتان ئەوێه کە دەستی لەچەکەکی بەر
بدات.

* * *

رۆژی پیکشادبوونهوه

ياخيپووان نه يانده هيشت تهنانهت بالندهش نزيكى مالى حهزرتى عوسمان بکه وئته وه. به چروپرى نابلوقه ي ماله کهيان دابوو. تيريان هه لده ايه ماله وه، هه لده ستان يه خهيان به وانه ده گرت که ده يانويست بچنه ژووره وه.

نابلوقه که چل پۆزى ره به قى خاياند. حهزرتى عوسمان (په زاي خواي ليبيت) له دوا هه مين شه ودا پيغه مبهري خواي له خه وني دا بينى. پيغه مبهري خوا ﷺ خه مبار بوو، به لام زه رده خه نه ي ده کرد. به خۆ شه ويستيه وه ته ماشاي حهزرتى عوسمانى کرد و فرموى:

- ئەى عوسمان، چواردەورى مائەكەيان گرتوويت و لىرە بەندىيان
كردوويت؟

- بەلى، ئەى پىغەمبەرى خوا!

- ئەى عوسمان، بىي ناويان كردوويت؟

- بەلى، ئەى پىغەمبەرى خوا!

پىغەمبەرى خوا پەرداخىك ناوى پىدا و ھەزرەتى عوسمانىش
نۆشى كرد. ھەموو گىيانى فېنك بوو. لەكۆتاييدا پىغەمبەر لىي
پرسى:

- ئەى عوسمان، دەتەويت بىن بە ھاناتەو، ياخود دەتەويت
بەربانگت لەگەل ئىمە بگەيتەو؟

ھەزرەتى عوسمان زۆر بەدلخۆشىو ھەلامى داىو:

- دەمەويت شەھىد بىم و لەگەل ئىو دا بەربانگ بگەمو ئەى
پىغەمبەرى خوا.

ھەزرەتى عوسمان خەبەرى بوو. پاشان بەھۆى خەونەكەيو
دەتوت خەرىكە بال دەگرت لەخۆشيدا.

ماوھىك تىپەرى. ياخيىوان بەدوای چارەبەكدا دەگەران تا
بچنە ژوورەو. لەكۆتاييدا بەدەورى خانووەكەيدا سوورانەو و دىوارى
پشتەويان رووخاند و چوونە ژوورەو.

ھەزرەتى عوسمان (رەزاي خوى لىيىت) بەزمانى بەرژوورەو
قورئانى دەخوئند. ھىچ خوى تىكەندا. ياخيىوان ئەو مەرفە مەزنە

مژده پیدراوهی به ههشتیان له سهەر قورنانه که ی شهید کرد.
خهلیفه ی مهزن نهو کاته ته مهنی ههشتا و دوو سال بوو. له
سالی دوازدهیه می دهسته لاتیدا به خوی گهوره و خوشه ویسته که ی
شاد بووهوه.

* * *

حه زره تی عوسمان

په زای خوی لیبت

حه زره تی عوسمان (په زای خوی لیبت)
نمونه ی بالای رهوشت به رزی و ناکاری جوان
بوو.

تهو همیشه مولک و سامان و
دوله مه ندییه که ی له پیناو سه رختنی تاینی
نیسلام و خزمه تی خه لکیدا به کارده هیئا.
هردهم پیشه نگی تهو که سانه بوو که بو
به خشین له پیشپر کیدا بوون. هر تهو بوو
بیری روممه ی کرپی و به خو پایی به خشییه
موسولمانان تا کو له تینوتتی رزگاریان
بکات. بویه هر که س له ناوی سازگاری
تهو بیرهی ده خوارده وه، یا خود گوزه که ی لیپر
ده کرد، پر به دل دو عای خیری بو حه زره تی
عوسمان ده کرد.

نرخه ۳۰۰۰ دیناره

9 649750 000260

Gül Devri - 4 Hz. Osman

IRFAN
PUBLISHING